

Inclusieve kinderopvang

**ROUTES VOOR COACHES
BIJ HET VERSTERKEN VAN INCLUSIE**

COLOFON

De **Roadmap Inclusieve Kinderopvang. Routes voor coaches bij het versterken van inclusie** is een uitgave van VBJK, Vernieuwing in de Basisvoorzieningen voor Jonge Kinderen.

REDACTIE

Veerle Vervaet en *Caroline Boudry*, VBJK
Katleen Govaert en *Dorien Van Gassen*, Agentschap Opgroeien

ADVIES

De CIK-coaches van de zestien Centra voor Inclusieve Kinderopvang deelden interessante praktijken en brachten inspirerende materialen aan.

MET ZEER VEEL DANK AAN

Elke Dehouwer, CIK Geel
Eefje Stevens, CIK Mol
Hilde Schockaert en *Neelke Dewulf*, CIK Gent
Arlette Mattheeuws, CIK Brugge
Sonja Cassiman, CIK Brussel
Murielle Mattelaer en *Eva Mertens*, CIK Leuven
Jana Vernailen, CIK Aalst
Hilde Vergote, CIK Roeselare
Griet Vandendriessche, CIK Deinze
Yota Mokos, CIK Genk
Hannelore Dewil, CIK Hasselt
Mieke De Strooper, CIK Vilvoorde
Laura Mignolet, CIK Halle
Liesbeth Verwaeren, CIK Kortrijk
Pascale Pelckmans, CIK Antwerpen
Joke Vande Castele, CIK Mechelen

EINDREDACTIE

Mike De Cloedt

VORMGEVING

jacques.gent, Katrien Annys

© 2022, VBJK

Uit deze ROADMAP mag onbeperkt geciteerd worden, met vermelding van de correcte bibliografische gegevens. Die zijn: Vervaet, V., Boudry, C., Govaert, K. & Van Gassen, D. (2022) *Roadmap Inclusieve Kinderopvang. Routes voor coaches bij het versterken van inclusie*. Gent: VBJK.

VBJK vzw | RPR 0431 002 870

INHOUDSTAFEL

VOOR WIE IS DEZE ROADMAP? 4

WAT IS INCLUSIEVE KINDEROPVANG? 5

- 1/. Agentschap Opgroeien formuleert het als volgt ... 5
- 2/. Waar staan we vandaag? 9

WAT LEREN WE VAN DE OUDERS OVER (INCLUSIEVE) KINDEROPVANG? 10

- 1/. Toegankelijkheid: zoektocht naar kinderopvang 10
- 2/. Kwaliteit van kinderopvang bewaken 12
- 3/. Inclusieve kinderopvang realiseren 14

WAT IS EN WAT DOET EEN CENTRUM VOOR INCLUSIEVE KINDEROPVANG? 16

- 1/. Sensibiliseren 17
 - 1.1. Sensibiliseren van de kinderopvangsector om inclusieve opvang te organiseren 17
 - 1.2. Sensibiliseren van relevante actoren in de bredere welzijnssector 18
 - 1.3. Bekendmaking aan ouders van kinderen met specifieke ondersteuningsbehoefte 20
- 2/. Samenwerkingsverbanden smeden 21
 - 2.1. Samenwerkingsverbanden opzetten met partners bij de ondersteuning van de kinderopvang 21
 - 2.2. Samenwerken met partners rond het kind in de opvang (therapeuten, Centra Ambulante Revalidatie, BKO / school, vrijwilligers) 23
- 3/. Ondersteunen van de kinderopvang op maat en trajectmatig 24
 - 3.1. Ondersteuningsvragen 25
 - 3.2. Individueel ondersteuningstraject 26
 - 3.3. Essentiele basisvoorwaarden 34
 - 3.4. Kinderopvangorganisaties begeleiden in een lerend netwerk 36
 - 3.5. Online ondersteunen en begeleiden 40

WAAR VINDT DE COACH STEUN? 46

- 1/. CIK als organisatie en buddy 47
- 2/. Intervisiegroep met en steun van collega- inclusiecoaches 47
- 3/. Externe organisaties als bondgenoten 49

VOOR WIE IS DEZE ROADMAP?

Om kwalitatieve inclusieve kinderopvang te realiseren richtte Kind en Gezin (Agentschap Opgroeien) in 2014 de Centra voor Inclusieve Kinderopvang (CIK) op. Hun opdracht bestaat erin om kinderopvang te ondersteunen in het realiseren van kwalitatieve inclusieve dienstverlening; sensibiliseren op lokaal vlak, samenwerking tot stand brengen met mogelijke toeleiders, individuele trajecten aanvangen met kinderopvanglocaties die een eigen inclusiebeleid en visie willen uitwerken en lerende netwerken opstarten voor kinderopvanglocaties die samen met andere locaties willen reflecteren over inclusief werken ...

Met deze *Roadmap* willen we CIK-coaches maar ook alle pedagogisch ondersteuners die inclusie nastreven doorheen hun verschillende opdrachten, gidsen en ze hiermee een spoor en inspiratie bieden om hun opdrachten waar te maken.

WAT IS INCLUSIEVE KINDEROPVANG?

1/. Agentschap Opgroeien formuleert het als volgt ...

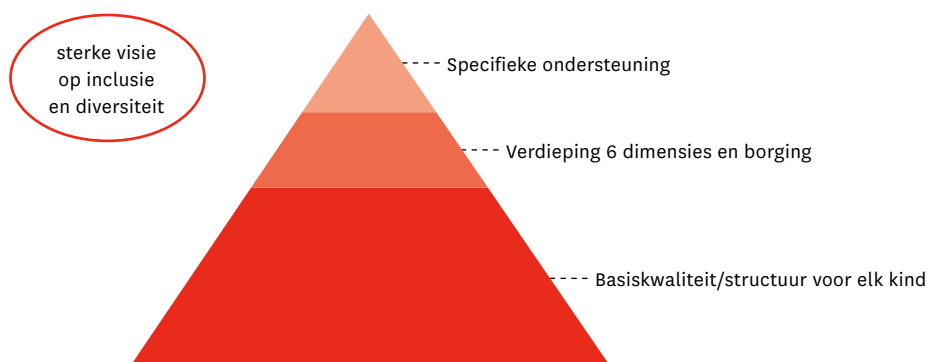
Sommige kinderen hebben door medische of psychosociale problemen meer intensieve zorgen nodig. Inclusieve kinderopvang is de opvang van kinderen met een specifieke ondersteuningsbehoefte samen met kinderen zonder specifieke ondersteuningsbehoefte.

Iedereen is welkom in de opvang, ook kinderen met een specifieke ondersteuningsbehoefte. Net als andere kinderen, willen ze spelen met vriendjes en nieuwe dingen ontdekken. Hun ouders kiezen vaak bewust voor de opvang van hun kind samen met kinderen die geen specifieke ondersteuningsbehoefte hebben. Inclusieve kinderopvang is verrijkend voor alle betrokkenen: het kind met specifieke ondersteuningsbehoefte, de andere kinderen in de opvang, de opvang en de ouders.

In het decreet Kinderopvang van Baby's en Peuters werd het volgende opgenomen: *“De Vlaamse Gemeenschap beoogt met kinderopvang een dienstverlening aan gezinnen die een economische, pedagogische en sociale functie heeft, die kwaliteitsvol, beschikbaar, betaalbaar en rechtstreeks toegankelijk is voor elk kind zonder onderscheid, in aanvulling op de opvoeding van het kind in zijn/haar gezin, met respect voor de draagkracht van het kind, zijn/haar thuismilieu en de keuzevrijheid van het gezin.”*

Een eerste opdracht is om de [pedagogische kwaliteit](#) in elke kinderopvanglocatie stevig te verankeren. Sommige kinderopvanglocaties hebben nood aan ondersteuning op dit punt. Ondersteuners die actief zijn binnen de sector kinderopvang moeten hier de volgende jaren verder op inzetten. Een kinderopvang die inzet op inclusie zorgt zo nodig voor **samenwerking** met partners om een geïntegreerde dienstverlening mogelijk te maken, waardoor gezinnen tegen zo weinig mogelijk drempels aanlopen. Als er handicapspecifieke zorg nodig is, kan hiervoor samenwerking worden aangegaan.

Om ervoor te zorgen dat elk kind en elke ouder zich thuis voelt, investeert de opvang in een kwalitatieve werking waar professionele medewerkers werken vanuit een gedeelde pedagogische visie. De driehoek hieronder geeft de gelaagdheid en diversiteit weer van de nood aan ondersteuning die elk kind kan hebben.

Fundamenteel, en langsheen de verschillende lagen, is een sterke **visie op inclusie en diversiteit** binnen de opvang het vertrekpunt. Iedereen is welkom in de opvang, ongeacht achtergrond, mogelijkheden, specifieke ondersteuningsbehoeften of religie. De opvang respecteert de opvoeding van de ouders en zet die in onderling overleg voort. Het is de taak van de opvang om ervoor te zorgen dat elk kind en elke ouder zich welkom voelt. Het is belangrijk dat verschillen zichtbaar, bespreekbaar en begrijpbaar worden gemaakt als één van de vele vormen van diversiteit die er bestaan.

De onderste laag speelt in op de basisbehoeften van elk kind. De opvang voorziet de nodige pedagogische kwaliteit¹. We vertrekken vanuit de zes dimensies van het [MeMoQ-zelfevaluatie-instrument](#). Zo creëert de opvang een uitdagende omgeving (1) met de nodige emotionele (2) en educatieve ondersteuning (3) en stimuleert het welbevinden (4) en de betrokkenheid (5) van elk kind. Er is een samenwerking met gezinnen met respect voor de maatschappelijke diversiteit (6).

De middelste laag geeft de situatie weer van kinderen die op pedagogisch vlak soms diepgaand ondersteund moeten worden (bijvoorbeeld: extra stimulering om tot taal te komen of om zich emotioneel veilig te voelen in de groep). Voor de kinderopvang vergt het de nodige ervaring om aan de specifieke behoeften van elk kind tegemoet te komen. Op dit punt kan de kinderopvang beroep doen op ondersteuning van onder andere de Centra voor Inclusieve Opvang en pedagogisch ondersteuners.

Voor sommige kinderen of gezinnen is er aanvullend ondersteuning van specifieke deskundigen nodig (bovenste laag van de driehoek). Voor kinderen met een specifieke ondersteuningsbehoefte zal dit gaan over (para)medische en handicapspecifieke ondersteuning, bijvoorbeeld van VAPH-voorzieningen, therapeuten of verpleegkundigen. Uitwisseling van ervaring en tips met specifieke partners, maar ook bijvoorbeeld met de school, helpt de kinderopvang om inclusieve opvang te realiseren.

Als figuur toont de driehoek het belang aan van een brede onderste laag: een goede pedagogische kwaliteit binnen een bepaalde structuur (kwalitatieve werking met professionele medewerkers). Anders gezegd: (handicap-)specifieke ondersteuning staat niet op zichzelf, maar veronderstelt dat tegelijkertijd de nodige pedagogische basiskwaliteit aanwezig is in de opvang om op verder te bouwen.

In de kadertekst [Inclusie van kinderen met specifieke zorgbehoeften van VBJK](#) vind je de uitgewerkte visie.

Inclusieve kinderopvang sluit aan bij de visie uit de conceptnota '[Perspectief 2020 - Nieuw ondersteuningsbeleid voor personen met een handicap](#)': zoveel mogelijk gewoon in de samenleving en zo weinig mogelijk uitzonderlijk en afzonderlijk'. Personen met een handicap zijn volwaardige burgers van wie de persoonlijke autonomie, rechten en capaciteiten gerespecteerd moeten worden. Ze nemen zo autonoom mogelijk deel aan de samenleving. Die helpt hen, opdat zij dat zouden kunnen. De opvang respecteert [het Internationaal Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap](#). Het recht op inclusie van personen met een handicap is recent ook opgenomen in de Belgische

¹ Er is het *Pedagogische raamwerk voor de kinderopvang van baby's en peuters* en de kinderopvang kan werken met het *MeMoQ-zelfevaluatie-instrument*, een instrument om de pedagogische kwaliteit in de kinderopvang van baby's en peuters te meten en te monitoren. Dit instrument werd samen met de sector ontwikkeld door de universiteiten van Gent (Vakgroep Sociaal Werk en Sociale Pedagogiek) en KU Leuven (ECEGO).

Grondwet: 'Iedere persoon met een handicap heeft recht op volledige inclusie in de samenleving, met inbegrip van het recht op redelijke aanpassingen' (Titel II een [artikel 22ter](#). Het recht op inclusie van personen met een handicap is nu opgenomen in de Grondwet | Unia). In juni 2021 werd '[The European Child Guarantee](#)' aangenomen. Het doel van de Europese kindergarantie is het voorkomen en bestrijden van sociale uitsluiting door kinderen in nood (kinderen met een handicap, kinderen in precaire gezinssituaties, kinderen die in instellingen verblijven, kinderen met een raciale of etnische minderheidsachtergrond) toegang te verlenen tot een reeks essentiële diensten: voorschoolse educatie en opvang, opleiding, gezondheidszorg, voeding, huisvesting. De kindergarantie is een concreet resultaat van het actieplan voor de Europese pijler van sociale rechten en zal bijdragen tot het bereiken van het hoofddoel, namelijk het verminderen van het aantal mensen dat het risico loopt op armoede of sociale uitsluiting. Het vormt een aanvulling op de EU-strategie voor de rechten van het kind, die alle bestaande en toekomstige initiatieven op het gebied van kinderrechten bundelt in één coherent beleidskader en doet concrete aanbevelingen voor zowel het interne als het externe [optreden van de EU](#).

2/. Waar staan we vandaag?

In 2018 werd het beleid en de praktijk met betrekking tot inclusieve kinderopvang in kaart gebracht. Zowel de ervaringen en noden van de vraagzijde (ouders) als aan de aanbodzijde (kinderopvang) werden onderzocht. Dit geheel aan perspectieven leidt tot een omvattende analyse, waarbij de noodzakelijke randvoorwaarden en hefboomen om inclusieve opvang te kunnen realiseren in beeld komen. Voor de analyse baseert het Agentschap Opgroeien zich op twee wetenschappelijk onderbouwde onderzoeken en twee interne rapporten:

» WETENSCHAPPELIJK ONDERBOUWDE ONDERZOEKEN

Beleving van ouders rond inclusieve kinderopvang voor kinderen tussen 0 en 12 jaar.

UNIVERSITEIT GENT

Analyse van de ondersteuningsbehoefte van de formele kinderopvang met betrekking tot inclusieve opvang en een analyse van de ervaringen van de Centra voor Inclusieve Kinderopvang.

LEUVEN: STEUNPUNT WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN GEZIN

» INTERNE RAPPORTEN

Resultaten bevraging toepassing van de subsidie voor individuele inclusieve opvang en structurele inclusieve opvang in de praktijk.

RAPPORT KIND EN GEZIN (2019)

Analyse van de rapportage van de Centra voor Inclusieve Kinderopvang 2017-2018.

RAPPORT KIND EN GEZIN (2019)

We stellen vast dat er heel wat leerrijke inclusieve praktijken bestaan, waarbij de meerwaarde van inclusie voor kinderopvang en ouders duidelijk in beeld komt. Er is ervaring en draagvlak binnen de kinderopvang om de opvang voor elk kind te doen slagen. Toch merken we dat niet elke kinderopvanglocatie toegankelijk is en ervaren zowel ouders als kinderopvang knelpunten bij de zoektocht naar opvang, de start in de opvang, tijdens de opvang en de transitie(momenten) naar school.

WAT LEREN WE VAN DE OUDERS OVER (INCLUSIEVE) KINDEROPVANG?

Uit het onderzoek van UGent, *Beleving van ouders rond inclusieve kinderopvang voor kinderen tussen 0 en 12 jaar* haalden de onderzoekers volgende bevindingen van ouders:

1/. Toegankelijkheid: zoektocht naar kinderopvang

- Ouders vragen in hun zoektocht naar **meer overzicht**, een toegankelijk platform met de mogelijkheden voor kinderopvang, rekening houdend met de mogelijkheden en beperkingen van hun kind. Nu is het aanbod heel versnipperd en gefragmenteerd. Lokale loketten hebben zicht op het lokale aanbod aan kinderopvang en kunnen opvangnaden in kaart brengen. Ook is er een rol voor het Huis van het Kind om gezinnen in contact te brengen en te laten

kennismaken met een breder aanbod en tegemoet te komen aan ondersteuningsnoden van ouders en opvang.

- Ouders hebben regelmatig te maken met een **weigering in opvang**, meestal omdat de opvang het **niet (langer) haalbaar** acht om tegemoet te komen aan de noden met de mogelijkheden en middelen die zij hebben.
- Een weigering zorgt voor een **grotere urgentie in de nood aan opvang** bij kinderen met specifieke ondersteuningsbehoeften en hun ouders, zeker gezien het schaarsere aanbod.

“Ik wist niet dat ons zoontje ook welkom was in de reguliere opvang.

Ik ben 1,5 jaar thuisgebleven terwijl dit niet mijn eerste keuze was”

OULEMATOE

- Ouders ervaren de weigering vaak als heel plots en bruusk. De communicatie vanuit de opvang rond de weigering laat vaak te wensen over. De opvang voelt zich ook niet verantwoordelijk voor het mee zoeken naar een mogelijk alternatief. Dit komt weer op de schouders van de ouders.
- Ouders ervaren nood aan een **persoonlijk aanspreekpunt**. Het is voor ouders niet mogelijk om vanuit de website uit te maken welke opvang wil/kan tegemoetkomen aan de noden van hun kind. Deze oriëntatie naar opvang dient individueel, op maat en samen met de ouders te gebeuren. Zeker bij ouders met een migratieachtergrond is er relatie en nabijheid nodig om hun noden en verwachtingen beter te kunnen inschatten.
- Ouders melden herhaaldelijk dat het **aanbod en de keuze in buitenschoolse en vakantieopvang** voor kinderen met specifieke ondersteuningsbehoeften **niet voldoet** en regionaal sterk kan verschillen.
- De mogelijkheden om buitenschoolse opvang of vakantieopvang in de lokale context te **combineren** met een school voor buitengewoon onderwijs, kan nu onvoldoende benut worden.
- Ouders geven aan dat ze met hun schoolgaande kinderen vaak niet terecht kunnen in (lokale) basisvoorzieningen zoals andere ouders, waar een redelijke prijs geregeld door de overheid en een sociaal tarief mogelijk is. Dit heeft bijzonder harde gevolgen voor ouders die alleenstaand zijn of zich in een kwetsbare positie bevinden.
- De **oriëntatie** van kinderen met specifieke ondersteuningsbehoeften binnen de opvang gebeurt nu vooral vanuit medische hoek met een **focus op een buitengewoon circuit** waar de puzzel met ondersteuning makkelijker in elkaar valt en alle ondersteuning gecentraliseerd wordt binnen eenzelfde context.

- Ouders hebben meer duidelijkheid nodig over wat opvang in het reguliere circuit inhoudt en welke mogelijkheden er zijn voor hun kind. Nu wordt er heel vaak niet (of negatief) gesproken over de keuze voor een inclusieve opvang en een inclusief schooltraject. De vragen en angsten van ouders worden onvoldoende opgenomen. Er zijn nog altijd ouders die aangeven dat een inclusief traject, ook in de kinderopvang, expliciet wordt afgeraden.
- De opvangbehoefte van ouders met een kind met een specifieke ondersteuningsbehoefte vraagt meer flexibiliteit rond een aantal regels (regels van kinderopvang en regels van de overheid). Concreet gaat dit over meer flexibele opvangplannen die beter afgestemd zijn op de gezins- en arbeidssituatie van ouders, opvang die makkelijker combineerbaar is met de tijd die ouders zelf in opvoeding willen steken en opvang die vlot kan inspelen op noodsituaties. Het is voor ouders duidelijk dat ze met hun kind met extra ondersteuningsbehoeften niet zomaar in elke opvanglocatie terecht kunnen, dit in tegenstelling tot hun andere kinderen. Duidelijke regels zorgen voor transparantie, maar dienen ook steeds aangepast te kunnen worden naargelang de noden en de situatie van het kind met extra ondersteuningsnoden of zijn/haar familie bijvoorbeeld naar einddatum van de opvang of aantal ziektedagen.
- Er wordt door ouders gevraagd naar **bijkomende en flexibele personeelsinzet** binnen de opvang: kan er extra personeel zijn dat snel kan ingezet worden op piekmomenten of wanneer er kinderen met extra ondersteuningsnoden aanwezig zijn? De **begeleider-kindratio** wordt door ouders herhaaldelijk aangehaald als een grote hinderpaal.

2/. **Kwaliteit van kinderopvang bewaken**

- Het vinden van een **plaats waar hun kind welkom is en zich goed voelt**, is voor ouders van primordiaal belang. Ouders starten meestal met lage verwachtingen en stellen geen hoge kwaliteitseisen: ze zijn dankbaar dat ze terecht kunnen en willen zeker niet moeilijk doen.
- Kwaliteit van de opvang is erg bepalend voor de tevredenheid over die gevonden opvang. Ouders worden ook **mondiger** naarmate ze hun kind en de extra zorgnoden beter kennen. Als ze voelen dat het nodig is, worden ze ook meer uitgedaagd om hun verwachtingen scherper en duidelijker te formuleren (bijvoorbeeld rond communicatie met het kind, verbondenheid met andere kinderen ...).
- Een **warm relationeel contact** is van fundamenteel belang in de kwaliteit van de opvang, zowel voor kind als ouder. Ouders geven aan dat de beschikbaarheid van de kinderopvang ervoor zorgt dat zij hun kind met een gerust gemoed kunnen achterlaten.
- **Communicatie** met de opvang vraagt om een vertrouwensband tussen ouders en kinderbegeleiders, vooral als het fout loopt. Het initiatief moet dik-

wijls van ouders komen. Ze vinden het van belang om te weten hoe het loopt met hun kind in de opvang. Zowel in de voorschoolse opvang als in de buitenschoolse is **informatiedoorstroming** tussen het personeel niet evident (ook bijvoorbeeld tussen school en buitenschoolse opvang). Er zijn steeds barrières wanneer een negatieve boodschap dient te worden overgebracht. Eens angst en wantrouwen zich installeren, blijkt dit moeilijk te keren.

- Ouders ervaren heel veel **deficit taalgebruik** in de communicatie rond kinderen met specifieke ondersteuningsbehoeften.
- Het inzetten van een **vaste contactpersoon** blijkt voor veel ouders wel goed te werken.
- In de opvang is er meer aandacht nodig voor een Universal Design-aanpak: aanpassingen gebeuren niet in functie van het individuele kind, maar de focus ligt op integrale toegankelijkheid voor elk kind.
- Er dient **aandacht te zijn voor vorming** van het personeel in de opvang. Concreet is er vorming nodig rond inclusie, het voorzien van (kleine) aanpassingen, communicatie over specifieke ondersteuningsbehoeften.
- **Transitie** vanuit de opvang naar de school verloopt niet evident. Het is heel erg in handen van ouders. Er wordt niet ingezet op een transitie van opvang naar de gewone school. De meeste kinderen stromen door naar het buitengewoon circuit. Het is nodig om aandacht te besteden aan de continuering van ondersteuning. Opvang (zowel voorschools als buitenschools) zoekt niet echt verbinding met de school (zowel gewoon als buitengewoon onderwijs) en omgekeerd gebeurt dit ook niet.

3/. Inclusieve kinderopvang realiseren

- In de reguliere kinderopvang kunnen al heel wat stappen gezet worden inzake inclusie: **een goede pedagogische werking is belangrijk voor alle kinderen**. Ouders hechten heel veel belang aan de connecties die worden gelegd met de andere kinderen in de opvang. Ze willen liever niet dat het kind apart wordt gezet of behandeld, maar zo gewoon mogelijk. Inclusie gaat voornamelijk over participatie, verbondenheid en sociale contacten. Een kind met een specifieke ondersteuningsbehoefte vormt in die zin de lakmoesproef voor de bestaande opvang: als er tekorten zijn in de basiskwaliteit, dan zal dit kind daar heel snel op botsen en deze blootleggen.
- Er wordt door ouders heel veel belang gehecht aan **wenbeleid en intake-gesprekken**. Zeker **binnen de buitenschoolse opvang** wordt dit als een **groot gebrek** ervaren: men zit enkel samen op aandringen van de ouders, terwijl de opvang draaiende is. Er wordt geen tijd en ruimte genomen voor kennismaking en overleg, het kan enkel informeel gebeuren.
- “Hoe is het met u?” Dat is een vraag waar veel ouders nood aan ervaren binnen de opvang. Er is naast een gerichtheid op het kind en aanpassingen die noodzakelijk zijn om het kind te laten meedraaien, ook nood aan oog hebben voor het **welzijn van zijn/haar moeder en vader**. Ouders zouden gebaat zijn om alvast de openheid te voelen rond emotionele steun voor hen.
- Ouders zien de meerwaarde van **therapie** in de opvang. Therapeuten kunnen info geven en de mogelijkheid bieden aan de kinderbegeleiders om vragen te stellen. De betrokkenheid van therapeuten is ondersteunend voor het kind, de kinderopvang en voor de ouders die niet meer zelf moeten over en weer rijden. Ouders geven aan dat het niet overal evident is om in elke opvang ‘vreemden’ over de vloer te krijgen. Het is van belang dat ouders vrijheid ervaren in keuze van therapeut.
- **Inclusieve kinderopvang: wat is het?** Er is een duidelijke inbedding van het gedachtengoed van inclusie binnen de Centra voor Inclusieve Kinderopvang. Het blijft wel belangrijk dat de klemtoon ligt op de ‘gewone’, dagelijkse omgeving met aandacht voor de kwetsbaarheid van kinderen. We hoeven geen buitengewone kinderopvang te creëren. Wat inclusie betreft, zijn veel ouders vandaag heel erg afhankelijk van *goodwill* en wie je tegenkomt.
- **Inclusieve kinderopvang: hoever staan we?** Er is op dit moment geen garantie voor ouders dat een inclusieve opvang een mogelijke en evenwaardige optie is. Dit wordt nog lastiger bij de transitie naar school. In de buitenschoolse opvang ervaren zij een gebrek aan visie op inclusie. Het gaat vaak over welkom zijn, maar het actief mee nadenken, het voorzien van extra ondersteuning en/of het zorgen voor redelijke aanpassingen zodat het kind met specifieke ondersteuningsbehoeften kan deelnemen, missen we in de meeste verhalen. Inclusie als volwaardige keuzemogelijkheid in opvang, is vandaag nog zeker geen realiteit.

- Er is meer aandacht nodig voor **coördinatie van hulpverlening in een geïntegreerd traject tussen het voorschoolse netwerk, school en buitenschoolse kinderopvang**. Nu wordt de ouder vaak gezien als *go-between* en verantwoordelijk voor het voorzien en inplannen van alle noodzakelijke ondersteuning. Dit zorgt voor discontinuïteit in het traject en heel vaak een afbreken van het inclusieve pad na de voorschoolse opvang.

WAT IS EN WAT DOET EEN CENTRUM VOOR INCLUSIEVE KINDEROPVANG?

In 2014 werden de [Centra voor Inclusieve Kinderopvang](#) opgericht. Zij bieden zelf inclusieve opvang aan en sensibiliseren en ondersteunen andere opvanglocaties in het versterken van hun inclusieve werking.

Een CIK heeft een duidelijke en wettelijk bepaalde opdracht voor wat betreft het intern inclusief beleid en het mee uitdragen van de inclusieve visie. De Centra voor Inclusieve Kinderopvang hebben als opdracht te sensibiliseren, expertise te delen en te ondersteunen bij het realiseren van inclusieve opvang. Op dit moment (2022) bieden zestien centra binnen hun zorgregio ondersteuning aan. Iedere organisator kinderopvang en buitenschoolse opvang binnen deze zorgregio's kan er gratis beroep op doen.

Elk Centrum voor Inclusieve Kinderopvang beschikt over een of meerdere inclusiecoaches. De inclusiecoach sensibiliseert de kinderopvanglocaties en mogelijke toeleiders voor inclusieve kinderopvang, smeedt samenwerkingsverbanden met prioritaire partners en ondersteunt / begeleidt de kinderopvang op vraag.

Doordat de inclusiecoaches zijn ingebed in het Centrum voor Inclusieve Kinderopvang, hebben ze een directe link met de dagelijkse praktijk van de kinderopvang. Inclusief werken kan niet enkel vanuit theoretische kennis worden gestimuleerd. Het kunnen putten uit de eigen praktische ervaringen biedt een grote meerwaarde. Het Centrum voor Inclusieve Kinderopvang is verantwoordelijk voor het creëren van een context waarin de inclusiecoach zich verder kan ontwikkelen en groeien in zijn/haar rol om de opdrachten kwalitatief te kunnen uitvoeren.

1/. Sensibiliseren

1.1. Sensibiliseren van de kinderopvangsector om inclusieve opvang te organiseren

Hoewel kinderopvang zich richt naar alle kinderen, zijn er nog veel opvanginitiatieven die geen of heel weinig kinderen met een specifieke ondersteuningsbehoefte bereiken. Veel van deze opvanginitiatieven voelen geen nood om een vraag naar ondersteuning met betrekking tot inclusieve opvang te stellen.

De redenen hiervoor kunnen heel divers zijn. Niet alle kinderopvanglocaties zijn zich bewust van het bestaan van een inclusieve werking. Zij hebben weinig kennis over hoe inclusie kan werken. Velen ervaren angst en onzekerheid voor het niet kunnen tegemoetkomen aan de beste zorgen voor een kind met specifieke ondersteuningsbehoefte.

Zij hebben vaak ook geen kennis van, en bijgevolg geen samenwerking met, toeleiders die gezinnen met kinderen met specifieke ondersteuningsbehoefte naar hen kunnen toeleiden.

Nog anderen houden vast aan de overtuiging dat kinderen met specifieke ondersteuningsbehoefte het best worden opgevangen in gespecialiseerde settings. Daarbovenop speelt voor sommige locaties de werkdruk, gebrek aan ruimte en personeel ook sterk mee.

- » **HOE KRIJGEN WE DEZE OPVANGINITIATIEVEN MEE IN DE INCLUSIEGEDACHTE?**
Uit ervaring van de CIK blijkt dat het grondig informeren over inclusie, veelvuldig aanbieden van ondersteuning en het persoonlijke contact met de inclusiecoach kinderopvang effectief kan aanzetten om te reflecteren over hun bereik, beleid en praktijk naar gezinnen met een kind met specifieke ondersteuningsbehoefte toe. Met het bieden van ondersteuning op maat, vertrekkende vanuit

de vragen en noden van het opvanginitiatief zelf, slagen de CIK erin om opvanglocaties mee te nemen op het inclusieve spoor.

» **OUTREACHEND WERKEN**

Om **kinderopvanglocaties** te bereiken en warm te maken om de inclusieweg aan te vatten, gaan de inclusiecoaches **outreaching** te werk:

- Bekendmaking van CIK-dienstverlening: website (webpagina) creëren ([Brugge](#), [Gent](#), [Geel](#) ...).
- Mailen naar alle kinderopvanglocaties in de regio.
- Op bezoek gaan, lokale overlegfora bijwonen, het CIK voorstellen op alle fora van de lokale loketten kinderopvang in de zorgregio en zorgen dat je er af en toe aanwezig bent met een 'inclusief' agendapunt.
- Actief contact leggen met de Mentees-ondersteuners in de zorgregio.
- Het verspreiden van [succesverhalen en goede ervaringen](#) met inclusieve kinderopvang en de rol die de inclusiecoach hierin heeft gespeeld. Op die manier wordt het concept inclusie ook concreter gemaakt voor de kinderopvanglocaties.

1.2. Sensibiliseren van relevante actoren in de bredere welzijnssector

Het belang van inclusieve kinderopvang bekendmaken bij alle mogelijke organisaties en netwerken van kinderopvang, preventieve gezinsondersteuning en de bredere welzijnssector, vraagt om een goed overwogen strategie. Niet alleen de kinderopvang dient op de hoogte te zijn van het belang en de maatschappelijke meerwaarde van inclusie. Ook alle mogelijke partnerorganisaties worden meegenomen in het 'inclusiebad'. Ouders leerden ons in het beleidsonderzoek dat de (para)medische en welzijnssector hen nog al te vaak doorverwijst naar het buitengewoon circuit. Nochtans zijn zij vaak de eersten bestgeplaatsten om ouders de weg te wijzen naar inclusieve kinderopvang. Zij kunnen ook kinderopvanglocaties met vragen over inclusie naar de CIK doorverwijzen.

Daarom is het van fundamenteel belang om blijvend in te zetten op bekendmaking van de inclusieve kinderopvang bij alle mogelijke lokale / regionale toeleiders zoals de Huizen van het Kind, lokale teams K&G, Rechtstreeks Toegankelijke Hulp (RTH) aanbieders, Centra voor Ontwikkelingsstoornissen, artsen, Centra Ambulante Revalidatie ...

» INSPIRERENDE VOORBEELDEN VAN ACTIES EN INITIATIEVEN NAAR VERSCHILLENDE ORGANISATIES EN NETWERKEN

- Samen met andere [CIK provinciale / regionale ontmoetingsdagen](#) (Geel, Mol en Antwerpen) organiseren: dergelijke momenten zijn een ideaal platform voor de inclusiecoaches om enerzijds kennis te maken met relevante actoren binnen het eigen werkingsgebied en anderzijds de mogelijkheden tot afstemming en samenwerking te onderzoeken. De nadruk op de regionale / lokale inbedding van dergelijke momenten is belangrijk opdat inclusiecoaches actoren kunnen ontmoeten die in de eigen regio actief zijn, zodat ze elkaar regionaal / lokaal kunnen versterken.
- Uitwisseling met Huizen van het Kind:
sommige CIK hebben een nauwe samenwerking met de Huizen van het Kind opgebouwd. Deze CIK-coaches nemen deel aan de overlegmomenten met als doel de inclusiegedachte in alles mee uit te dragen. Toegankelijkheid voor iedereen. De rol van het Huis van het Kind is voor een CIK niet te onderschatten! Zij hebben een directe link met heel wat organisaties en vormen zo een grote meerwaarde voor een CIK.
Het CIK Geel zit vervat in het Huis van het Kind Geel Laakdal Meerhout. De inclusiecoach en de coördinator Huis van het Kind zijn directe collega's. Deze context zorgt ervoor dat de hele werking van het Huis van het Kind doordrongen is van inclusie. Ouders van kinderen met een specifieke ondersteuningsbehoefte kunnen met hun vele vragen over opvang, financiële tegemoetkoming, tot doorverwijzing voor diagnose en hulpverlening bij hen terecht. Ook de lokale teams K&G zitten in het Huis van het Kind waardoor ze elkaar beter kennen en er veel meer toegeleid wordt dan voorheen. Het informele contact draagt enorm bij tot een goede en nauwe samenwerking.
Zo wordt dit Huis van het Kind echt een centrale plek waar elke ouder, ook die van een kind met specifieke ondersteuningsbehoefte, terecht kan.
- Netwerkvorming in samenwerking met de *vzw Samenwerken aan Kinderopvang Brussel* (lokaal loket) binnen de werkgroep 'toegankelijkheid en inclusie'. Per kwartaal plant deze werkgroep een overleg om draagvlak te zoeken bij de kinderopvanglocaties om zich te outen als 'inclusieve kinderopvang'. Zo komen een 25-tal opvanglocaties samen om in een gezamenlijk leertraject te werken aan bekendmaking van hun inclusief aanbod naar toeleiders en ouders. Daartoe hebben ze acties op poten gezet met een logo, een folder, via de media (Bruzz) en een coördinatie voor het aanspreken van toeleiders. Vanuit de focus toegankelijkheid gaan ze een samenwerking aan met het lokaal loket dat de website afstemt op de afspraken in deze werkgroep.
- Voorstelling van het CIK aan de lokale teams K&G (regioverpleegkundigen, sociaal werkers, gezinsondersteuners, relatiebeheerders) in samenwerking met het Kinderopvangpunt Gent.
- De CIK Oost-Vlaanderen stellen hun visie op inclusie en werking gezamenlijk voor aan alle Globale Individuele Ondersteuning (GIO)-aanbieders in hun zorg-regio's.
- Deelname aan de Inclusiebeurs.

1.3. Bekendmaking aan ouders van kinderen met specifieke ondersteuningsbehoefte

Het is niet onmiddellijk de bedoeling dat we de werking van de CIK rechtstreeks bekendmaken naar ouders toe. Het ondersteuningsaanbod richt zich in eerste instantie naar de opvanglocaties. Toch is het interessant dat ouders ervan op de hoogte zijn dat hun kinderopvang, indien gewenst, gratis ondersteuning van een CIK kan vragen.

In Brugge vinden ouders vaak het CIK via de website. Maar steeds meer ouders vinden hun weg via de thuisbegeleidingsdiensten uit het PINKO-samenwerkingsverband. De thuisbegeleidingsdienst vraagt steeds aan de ouders of ze mogen doorgeven aan het CIK waar hun kindje wordt opgevangen. Op deze manier kan, indien de ouders dit wensen, de opvanglocatie gecontacteerd worden en de ondersteuning heel snel starten. Er is steeds een goede afstemming tussen ouders, opvang en zorglandschap. Wanneer een opvangvraag voor een kind met specifieke ondersteuningsbehoefte binnenkomt bij het lokaal loket, dan vragen ze aan de ouders om de gegevens te mogen doorgeven aan de CIK-coach. De CIK-coach voert dan een verkennend gesprek en polst rond de zorgvraag van ouders. Zo voorkomt men dat ouders hun verhaal steeds opnieuw moeten brengen. De oriëntatie naar een opvang verloopt hierdoor vlotter.

2/. Samenwerkingsverbanden smeden

2.1. Samenwerkingsverbanden opzetten met partners bij de ondersteuning van de kinderopvang

De inclusieve werking van een kinderopvanglocatie staat of valt met de kinderbegeleiders, de onthaalouders en de verantwoordelijken die dit in dialoog met ouders en kinderen en andere partners vorm geven. Een inclusieve werking in beleid en praktijk realiseren, is een uitdagende opdracht en is ook nooit af. Ondersteuning van het team, de onthaalouder en de verantwoordelijke is dus zeer zinvol.

In het traject dat een kinderopvanglocatie aangaat naar een sterke inclusieve werking kan ze rekenen op een aantal actoren: pedagogische begeleiding (intern en/of extern), de CIK-coach, de koepelorganisatie waartoe ze behoort, lokale actoren en/of lokale netwerken / samenwerkingen, andere opvanginitiatieven die zoekend zijn met betrekking tot inclusie, organisaties met handicapspecifieke expertise.

» PEDAGOGISCH ONDERSTEUNERS

Pedagogische ondersteuners zetten in op de realisatie van basiskwaliteit in de opvang. Het uitgangspunt is het pedagogisch raamwerk. Zij analyseren de werking samen met de opvanginitiatieven en maken hierbij gebruik van de [MeMoQ-zelfevaluatie-instrumenten](#).

Indien pedagogisch ondersteuners vragen krijgen die hun expertise met betrekking tot inclusieve kinderopvang overstijgen, dan kunnen ze ondersteuning vragen van de CIK. Er lopen al een aantal samenwerkingen tussen pedagogisch ondersteuners en inclusiecoaches. We geven een aantal illustraties:

- Coaching van een onthaalouder in communicatie met ouders
Een onthaalouder maakte zich zorgen over een peuter in de opvang die binnenkort naar school zou vertrekken. Zij confronteerde de ouders hiermee, omdat ze bang was voor het welbevinden van het kind in de kleuterklas. Dit viel niet in goede aarde bij de ouders. De [Mentes-ondersteuner](#) vroeg de CIK-coach om raad. Enerzijds wou ze de zorg van de onthaalouder niet minimaliseren, maar anderzijds was het belangrijk om met respect voor de ouders de vertrouwensrelatie te herstellen. Samen gingen ze op bezoek bij de onthaalouder en namen het, door de onthaalouder, zeer goed ingevulde [kindportret](#) ter hand. Ze gaven ook handvatten om dit gesprek met ouders in echte dialoog aan te vatten. Op deze manier kon de onthaalouder haar bezorgdheid zorgzaam overbrengen. Zo kwamen onthaalouder en ouders tot echt gedeelde zorg die leidde tot de bereidheid van de ouders om externe ondersteuning te overwegen.
- Pedagogisch ondersteuner en CIK-coach starten samen een lerend netwerk op over basiskwaliteit en inclusieve werking.
- CIK-coach en pedagogisch ondersteuner organiseren samen twee vormingsavonden met het All Inclusive spel.

- De pedagogisch ondersteuners en het CIK begeleiden samen kinderopvanglocaties. De pedagogisch ondersteuner werkt dan met [video-interactiebegeleiding](#) (VIB) en de inclusiecoach vertrekt vanuit de focus inclusie en specifieke ondersteuningsbehoeften.

» **GESPECIALISEERDE ONDERSTEUNERS**

In de brochure [Inclusieve opvang, specifieke ondersteuning in de kinderopvang](#) vind je een overzicht van de mogelijke gespecialiseerde ondersteuningsvormen in de opvang.

Deze organisaties bezitten een schat aan expertise op vlak van handicap. Ze beschikken over kennis van en hebben ervaring in het begeleiden, stimuleren en ondersteunen van kinderen met een handicap.

Verschillende CIK hebben nauwe contacten met VAPH-voorzieningen. De samenwerking gebeurt vanuit meerdere doelstellingen:

- ter ondersteuning van een individueel kind;
- binnenbrengen van kennis over een handicap in de opvang (outreach, bv. rond autisme);
- uitbouwen partnerschap in functie van toeleiding en ondersteuning.

Als inclusiecoach ben je je ervan bewust op welke manier deze ondersteuning een meerwaarde kan bieden aan de kinderopvang. Enerzijds hebben ouders de regie van de ondersteuning in handen. Dit betekent dat de opvang het tempo van de ouders volgt, zeker met aandacht voor wanneer ouders nog niet bekend zijn met de ondersteuning van het VAPH. Anderzijds is het belangrijk dat de binnengebrachte expertise een plek krijgt in de pedagogische werking van de opvang. Vaak is er een vertaalslag van de expertise nodig naar de opvang. Daarbij is het belangrijk dat de adviezen en kennis ook toegepast worden op een haalbare en duurzame manier. Met andere woorden: de handicapspecifieke kennis wordt duurzaam geïntegreerd in de pedagogische werking van de opvang. Hierin kan de inclusiecoach een belangrijke rol in opnemen.

Binnen het [PINKO-project](#), werden partnerschappen uitgebouwd met Multifunctionele Centra (MFC) en kinderopvang. Veelal versterkte dit de relatie tussen de RTH en de kinderopvang: elkaars werking beter leren kennen en kunnen inschatten, toeleiding ...
In West-Vlaanderen betekende het PINKO-project de start van een structurele samenwerking tussen de drie CIK en de thuisbegeleidingsdiensten.

In de samenwerking met organisaties met gespecialiseerde ondersteuners helpt de inclusiecoach de kinderopvangteams bij het maken van de vertaalslag van tips en kennis van deze organisaties in de concrete pedagogische werking. Telkens wordt hier gekeken wat dit betekent voor het kindbeleid, ouderbeleid, personeelsbeleid en buurtbeleid en hoe zich dat vertaalt in de praktijk van deze opvanglocatie.

2.2. Samenwerken met partners rond het kind in de opvang (therapeuten, Centra Ambulante Revalidatie, BKO / school, vrijwilligers)

Kinderen met een specifieke ondersteuningsbehoefte doen mogelijks beroep op ondersteuning van andere partners, zoals een **therapeut** (privé of vanuit een Centrum Ambulante Revalidatie).

Ook met therapeuten kan je uitwisselen over de ervaringen in de opvang en je vragen bespreken.

Sommige gespecialiseerde handelingen kunnen opgenomen worden door een **thuisverpleegkundige** of mantelzorger. Dit kan een belangrijke partner zijn om de opvang van een kind mogelijk te maken.

Daarnaast zijn er binnen het netwerk van het kind nog partners waarmee je kan uitwisselen om de opvang te doen slagen: denk aan de **school** van het kind of het speelplein waar het kind mee vertrouwd is ...

Een illustratie

Een peuter die in de leefgroep in het kinderdagverblijf een rolstoel gebruikt om zich te verplaatsen, gaat binnenkort naar school en naar de buitenschoolse opvang. Het kind heeft 's middags ook enige verpleegkundige zorgen nodig. Om deze transitie goed te laten verlopen, wordt een overleg gepland tussen de kinderbegeleiders van het kinderdagverblijf, de verantwoordelijke van de buitenschoolse kinderopvang, de kleuterjuf en natuurlijk de ouders.

De kinderbegeleiders vertelden aan de andere aanwezigen hoe zij dit aanpakken in de leefgroep, hoe de andere kinderen reageren en hoe zij als begeleiders, de kinderen met elkaar verbinden. Dit overleg leidde tot een sterker zelfvertrouwen bij de toekomstige begeleiders van het kind om de opvang kwaliteitsvol aan te vatten.

Vrijwilligers kunnen ook een belangrijke meerwaarde betekenen voor jouw inclusieve kinderopvang.

Een illustratie

“We werken elke week met een twintigtal vrijwilligers bovenop onze 7.5 VTE-medewerkers. Deze vrijwilligers zijn superenthousiaste volwassenen die ons elke dag met heel veel zin komen ondersteunen op verschillende gebieden: in de leefgroep als extra paar handen en ogen en voor extra knuffel- en speelaandacht, om het verse eten te bereiden, in de tuin, bij logistieke klusjes in en rond het huis, bij administratie ... Stilaan evolueren we naar een echte atelierwerking, waarbij onze vrijwilligers atelierista's worden. Vrijwilligers worden als experten ingeschakeld bij specifieke activiteiten waarbij zij de activiteit aansturen en onze medewerkers de kinderen hierin begeleiden.

Onze vrijwilligers brengen de samenleving binnen: ze hebben eigen talenten die ze met veel plezier inzetten. Sommigen hebben hierbij zelf wat ondersteuning nodig en dan zoeken we een vrijwilliger-buddy. Zo zijn ook vrijwilligers met een beperking, volwassenen die opnieuw ritme in het leven zoeken en mensen uit inburgeringstrajecten zeer welkom. Een vrijwillige vrijwilligerscoach 'soigneert' de vrijwilligers, probeert met elk van hen een goede band te houden en in te spelen op noden en wensen van iedereen in en rond [Villa Clementina](#).”

INCLUSIECOACH

3/. Ondersteunen van de kinderopvang op maat en trajectmatig

Een Centrum Inclusieve Kinderopvang biedt ondersteuning op maat en trajectmatig door:

- mee te denken over het organiseren van de opvang voor een specifiek kind.
- te reflecteren over de toegankelijkheid van de opvanglocatie.
- vorming aan te bieden over inclusief beleid en pedagogische rol.
- het team te coachen in communicatie met ouders, bijvoorbeeld bij een vermoeden van een ontwikkelingsprobleem.
- kinderopvanglocaties te ondersteunen bij het uitbouwen van hun inclusieve visie en beleid.

Met als doel:

- de toegankelijkheid vergroten voor gezinnen en kinderen met een specifieke zorgbehoefte in de kinderopvang.
- een kwalitatieve inclusieve kinderopvang uitbouwen.

Ondersteunen: wat betekent dat?

Vaak contacteren kinderopvanglocaties de CIK-coach in eerste instantie met een concrete vraag naar informatie. Informatie betreffende het opmaken van een aanvraagdossier, bezorgdheden rond de ontwikkeling van een kind, problemen in de communicatie met ouders of een noodkreet "We kunnen dit niet langer, help ons de opvang voor dit kind af te ronden". De CIK-coach zal via deze vraag een ingang zoeken bij de kinderopvanglocatie om samen met hen een diepgaander traject met duurzaam effect aan te gaan.

3.1. Ondersteuningsvragen

“Bij wie kunnen we terecht voor inclusieve buitenschoolse opvang?”

“We krijgen een vraag voor de opvang van een kindje met specifieke ondersteuningsbehoefte. Hoe kunnen we dit best aanpakken?”

“Help, het lukt niet meer, wij willen de opvang stopzetten.”

“Wat is het aanbod van buitenschoolse kinderopvang in mijn regio?”

“De communicatie met ouders is vastgelopen. Hoe geraken we hieruit?”

“Kan je ons helpen bij het opstellen van een aanvraagdossier voor een kind met specifieke ondersteuningsbehoefte?”

“We maken ons zorgen over een kind. Hoe kunnen we hierover communiceren met de ouders?”

Ook ouders vinden meer en meer de weg naar de CIK. Zij vragen voornamelijk hulp bij het vinden van een inclusieve opvang of willen ondersteuning van de inclusiecoach als het contact met de kinderopvanglocatie moeilijk loopt.

De vragen die bij de CIK-coaches terechtkomen zijn dus van zeer diverse aard. De opvanglocaties zijn meestal op zoek naar snelle oplossingen. Eens antwoorden gevonden, krijgt de inclusiecoach vaak te horen dat ze nu weer verder kunnen. Nochtans kan elke vraag een aangrijpingspunt zijn om een entree te maken in deze kinderopvanglocatie om samen met hen op weg te gaan en een diepgaander individueel ondersteuningstraject inclusie aan te vatten.

De rol van de coach is hierbij cruciaal: hij/zij start met de vraag verder te verkennen en de eventuele onderliggende vragen te capteren. Door het grondig informeren van de vraagsteller over wat een CIK-coach voor hem/ haar en zijn/haar organisatie zou kunnen betekenen, werkt de coach ook aan het opbouwen van vertrouwen.

Indien succesvol, dan start de opvanglocatie met een individueel ondersteuningstraject of een deelname aan een lerend netwerk inclusie.

3.2. Individueel ondersteuningstraject

“Een individueel traject begint bij het ingang vinden bij een kinderopvang om samen inclusief aan de slag te gaan. Een concrete vraag geeft vaak aanleiding om nadien vanuit een breder perspectief op inclusie te kunnen ingaan. Het vervolgens kunnen opbouwen van een vertrouwensband en het vestigen van geloofwaardigheid zijn factoren die eveneens bevorderend werken om als inclusiecoach met een kinderopvanglocatie (meer) inclusief aan de slag te gaan.”

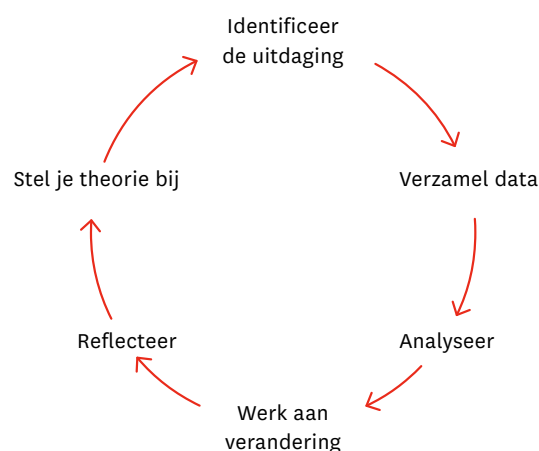
CIK-COACH

Elk individueel ondersteuningstraject werkt naar een duurzame beleidsmatige aanpak toe en naar een toenemend eigenaarschap van de opvanglocatie over vragen en veranderingen. De coach start samen met de verantwoordelijke en het team / de onthaalouder bij het verhelderen van de vraag. Vervolgens analyseren ze samen de werkwijze van de locatie, waarna de inclusiecoach samen met de locatie een actieplan opstelt. Dat plan evalueren ze tijdens het traject en sturen ze bij waar nodig.

» ACTIEONDERZOEK

Je kan een individueel begeleidingstraject best vergelijken met het opzetten van een actieonderzoek. We vertrekken van een vraag bij de opvanglocatie. In een afstemmingsgesprek neemt de coach de tijd om de huidige visie op inclusie en kwalitatieve kinderopvang van het team / de onthaalouder te bespreken. Aan de hand daarvan wordt de leervraag van het team / de onthaalouder geanalyseerd. Samen met het team / de onthaalouder zal de inclusiecoach een [actieplan](#) opmaken dat op afgesproken ondersteuningsmomenten onder de loep wordt genomen en bijgesteld waar nodig.

Op basis van de eerste verkenningen bereidt de inclusiecoach de volgende stap(pen) in het traject voor en gaat op zoek naar geschikte methodieken en vragen waarmee hij /zij de kinderopvanglocatie kan aanzetten tot reflectie en vervolgens acties.

De inclusiecoach neemt hierbij de rol van procesbegeleider. Zo verplaatst de coach zich van de rol van expert, die hem/haar oorspronkelijk werd toebedeeld, naar de rol van partner in het gezamenlijke leerproces. Hij/zij verbindt het team om samen te reflecteren over inclusie en kwaliteitsvolle opvang voor kinderen en ouders en neemt hierin de positie van *critical friend*.

Deze positie is van cruciaal belang, omdat zij zorgt dat het team / de onthaalouder zich blijft verantwoordelijk voelen voor de eigen zoektocht naar antwoorden.

» OPSTARTEN VAN EEN INDIVIDUEEL ONDERSTEUNINGSTRAJECT OP MAAT MET HET TEAM

Kennismaken met de kinderopvanglocatie

De inclusiecoaches proberen telkens om samen met de kinderopvangmedewerkers op weg te gaan. Als inclusiecoach kennen ze ook niet meteen dé oplossing, maar ze proberen met de kinderopvang het perspectief te verbreden, een situatie vanuit verschillende invalshoeken te bekijken, na te gaan wat voor iedereen (kind, ouders, team) wenselijk en haalbaar is, om vervolgens samen met de medewerkers acties ter verbetering te bedenken.

“Het inclusiespel is een uitstekend middel om informatie te halen die je nodig hebt om het traject een goede start te geven. Het is een belangrijk deel van de onderzoeksfase in je traject. Het is interessant om van elke deelnemer aan een het inclusiespel individueel informatie te verkrijgen: met welke knopen ze zitten, wat hen raakt, waar ze bedenkingen over hebben ... Deze info biedt je vaak inzicht in het soort van vragen, knopen, weerstanden er binnen het team leven en bieden je aanknopingspunten voor het vervolg.”

CIK-COACH

“Ik deel bij een eerste algemene kennismakingsgesprek een fiche uit aan de kinderbegeleiders / onthaalouders waarop ze alvast kunnen aanduiden in welke ondersteuning ze geïnteresseerd zouden zijn. Op die manier weet ik ook meteen waar de potentiële interesses liggen. Ik grijp naar deze fiche terug wanneer ik daarna opnieuw contact opneem met de kinderopvang en hen probeer te overtuigen een traject aan te gaan.”

CIK-COACH

Ondersteunen is niet overnemen

Het gebeurt regelmatig dat opvanglocaties met de handen in het haar zitten en hierbij de CIK-coach vragen om de moeilijkheden waar ze mee kampen van hen over te nemen.

Met de beste wil om te ondersteunen, stort de CIK-coach zich dan in een vaak moeilijk avontuur dat zelden een goede afloop kent.

Zeer vaak betreft het hier het terrein van [communicatie met ouders](#). “Help, we maken ons zorgen over een kind. Kan jij het kind observeren en het gesprek met de ouders voeren?” De draagkracht van het team wordt ernstig op de proef gesteld. “We willen de opvang stoppen. Kan jij dit met de ouders aankaarten?”

Een illustratie

CASE: ‘COMMUNICATIE EN DIALOOG MET OUDERS’

Een kind met specifieke ondersteuningsbehoefte wordt sinds geruime tijd opgevangen in een IBO. Om de zorg zo goed mogelijk op het kind af te stemmen, wordt er regelmatig een overleg gepland met betrokken partners: ouders, MFC en CIK-coach. De verschillende pogingen die het IBO onderneemt om de ouders op de overlegmomenten te krijgen, blijken weinig succesvol. Daarom houdt de CIK-coach eraan zelf de ouders telkens via (e-mail) een verslag op de hoogte te brengen, zodat ze alle stappen en acties van het IBO, in functie van hun kind, mee kunnen opvolgen. Het loopt fout op het moment dat het IBO een beperking legt op de vakantieopvang voor het kind. Door personeelsomstandigheden kunnen ze slechts één maand opvang bieden tijdens de zomervakantie in plaats van twee. Voor de twee andere kinderen in het gezin kan de opvang wel gedurende de twee maanden zomervakantie doorgaan. Ouders dienen een klacht in bij Unia.

Tijdens een intervisiesessie van inclusiecoaches wordt ingegaan op het perspectief van de ouders en komen we terecht bij de rol van de inclusiecoach ten aanzien van ouders.

De kernopdracht van een inclusiecoach is het ondersteunen van de kinderopvang en een brug slaan naar eventuele gespecialiseerde ondersteuning indien nodig. De CIK-coach heeft hierin het IBO proberen ondersteunen en ook steeds benadrukt dat de ouders goed moeten worden betrokken. Ter ondersteuning van de kinderopvang informeerde de inclusiecoach de ouders over alle overleg en stappen. Juist in dit ondersteunen, zitten belangrijke valkuilen voor de inclusiecoach.

Bij een terugblik maakt de inclusiecoach de reflectie dat het niet aangewezen is om als inclusiecoach de communicatie met de ouders over te nemen van de opvang. Het is daarentegen zeer belangrijk dat je duidelijk maakt aan de opvang dat het geen goed idee is om alles te blijven regelen en DOEN zonder ouders echt ‘dichtbij’ te nemen en hen het gevoel te geven dat je hen als opvang nodig hebt en het dus niet zonder hen kan en wil.

De opvang handelde vanuit goede bedoelingen, wellicht om de ouders niet extra te belasten, maar dit wreekt zich vroeg of laat met, zoals hier, grote gevolgen voor alle betrokkenen: het gezin, de verantwoordelijke en het team.

De sterkte van dit team is overduidelijk DOEN, van alles uit proberen met het

oog op het welbevinden van het kind. Maar hierdoor raakt de visie op partnerschap met ouders ondergesneeuwd en schieten we toch weer in de reflex om veel zorg te gaan overnemen van de ouders, zonder hen te consulteren.

Het team blijft met een bitter gevoel achter: "Wij hebben alles uit de kast gehaald, alternatieven gezocht en de ouders zijn nog niet content. Tot hoe ver moeten wij gaan?"

Maar ook de ouders weten zich niet erkend: "Hebben wij hier ergens steun met onze drie kinderen? Is er hier begrip voor mijn uitputting, emoties, verdriet? Mijn kind mag maar één maand komen en andere kinderen komen wel twee maanden, dus mijn kind is hier niet welkom!" Zij voelen zich radeloos en afgewezen ...

Ook de verantwoordelijke voelt zich niet gewaardeerd voor al haar inspanningen. Het kind is welkom, maar ze ontwijkt de ouders een tijdje.

Tijdens de volgende bijeenkomsten zal de inclusiecoach inzetten op herstel. Dit is nu nodig om deze moeilijke ervaring een plaats te geven, maar ook om constructief en warm kinderen met specifieke ondersteuningsbehoeften en hun gezinnen in de toekomst te kunnen ontvangen.

De communicatie met ouders blijft een sterk aandachtspunt in de kinderopvang. Ouders benadrukken dit ook in het onderzoek van UGent. Het bouwen aan een [vertrouwensrelatie](#) start met grondige kennismakings- en wemomenten. Maar ook de opvolggesprekken met aandachtsbegeleiders zijn hierbij cruciaal. En net daarbij bestaat er weinig traditie. Om die te realiseren is er tijd en ruimte nodig die er in de drukte soms niet onmiddellijk gevonden wordt. Investeren in een goede communicatie met ouders helpt de begeleiders nochtans écht verder.

En als ouders 'ontsnappen', dan scheelt er iets! Daar moeten we dan eerst verder mee aan de slag. Als inclusiecoach kan je de zorgen voor en communicatie met ouders niet overnemen in de hoop acties te kunnen verderzetten.

Individueel ondersteuningstraject van een verantwoordelijke

Meestal wordt een ondersteuningstraject met het hele team, kinderbegeleiders en verantwoordelijke of onthaalouder(s) samen met dienstverantwoordelijke aangevat. Soms maakt een verantwoordelijke de keuze om zich te laten coachen door een inclusiecoach om vervolgens de begeleiding van haar team(s) zelfstandig op te nemen. Dit is perfect mogelijk als je bij aanvang duidelijke afspraken maakt over aanpak en opvolging van het begeleidingsproces.

Een inclusiecoach stelt zich hierover volgende vragen:

“Er komt een vraag van de verantwoordelijke van een IBO voor ondersteuning inclusieve werking. Je zet een traject op met de verantwoordelijke, stelt haar een aantal methodieken en tools voor en dan geeft zij aan dat ze zelf de terugkoppeling zal doen naar haar teams.

Op zich ben je blij als inclusiecoach dat de verantwoordelijke het eigenaarschap opneemt. Maar als coach weet je verder niet veel. Je hebt zelf geen zicht meer op wat daar intern gebeurt. Het team neemt tal van initiatieven waarvan je enkel achteraf gebriefd wordt. Kunnen we dan nog spreken van een ondersteuningstraject?

Hoe kom je als coach te weten hoe het team over inclusie denkt, wat hun vragen zijn en hoe ze aan de slag gaan? Hoe wordt hierover naar mij als coach verslag uitgebracht, zodat ik vinger aan de pols kan houden?

Bij aanvang van het ondersteuningstraject wordt soms te licht over dit terugkoppelingsaspect heen gegaan.

Als coach geef je hier best uitgebreid aandacht aan bij de start en zoek je samen naar een werkbare structuur om die terugkoppeling helder in het stappenplan in te bouwen.”

Als een verantwoordelijke vooral vertelt over de behaalde resultaten, dan zou het weleens kunnen dat zij een echte doener is met weinig aandacht voor reflectie. Dan is het als coach van groot belang om door te vragen naar de processen die het team hiervoor gelopen heeft.

“Hoe heb je dat gedaan? Wat waren de reacties van het team? Wat heeft het team in beweging gezet?

Hoe heb je dat opgevolgd? Hoe is dat dan in jullie werking geïntegreerd geraakt? Hoe nemen jullie dit op naar nieuwe personeelsleden en nieuwe externen (kine, thuisbegeleidingsdiensten ...)? Wat is het effect op kinderen, ouders, team, omgeving ...?”

Een ideaal trajectscenario?

Het ‘ideale’ trajectscenario bestaat helaas niet. Er is geen vooraf vastgelegd stappenplan dat steeds kan worden gevolgd, zodat succes gegarandeerd is. Je dient telkens opnieuw het team / de onthaalouder goed te beluisteren om samen te onderzoeken wat een goede aanpak voor hen zou kunnen zijn. Als inclusiecoach werk je wel planmatig en documenteer je het zoekproces.

Illustratie

ONDERSTEUNINGSVRAAG BIJ AANMELDING: “WE MAKEN ONS ZORGEN ROND DE ONTWIKKELING VAN EEN KIND”

De inclusiecoach gaat in gesprek met de verantwoordelijke en kinderbegeleiders en analyseert met hen hun ondersteuningsvraag. Dit leidt ertoe dat ze samen beslissen om het welbevinden en de betrokkenheid van alle kinderen én van het kind met zorgvraag te observeren.

De inclusiecoach kiest voor een themagerichte aanpak (MeMoQ-dimensie ‘omgeving’) en reflectievragen voor het team. Hieruit volgen tips en adviezen voor de hele groep.

Maar deze observatie zet het team ook verder aan tot acties om het welbevinden en de betrokkenheid van het kind in de aanvangsvraag te verhogen en tot ondersteuning bij het stimuleren van de sociale vaardigheden en het motorisch uitdagen van het kind.

Vervolgens coacht de inclusiecoach het team om in gesprek te gaan met de ouders en introduceert hen hierbij in het werken met [Ziko-Vo](#).

Zij adviseert het team om pedagogische ondersteuning van Mentees in te schakelen. De Mentees-coach koppelt terug bij nieuwe vragen rond zorg en MeMoQ-dimensie ‘diversiteit’.

Een maand na dit traject neemt de inclusiecoach via een videocall terug contact op met de verantwoordelijke om te luisteren hoe het gaat. Door de nieuwe aanpak en aanpassingen is het kind met zorgvraag opengebloeid en verloopt de opvang nu goed.

» OPVOLGING EN TERUGKOPPELING TIJDENS HET TRAJECT

Om een traject met duurzame impact aan te gaan, besteden de coaches veel aandacht aan terugkoppeling tijdens het traject en aan opvolging achteraf.

De mogelijkheid tot opvolging kan best al van bij de start ingebouwd worden. Sommige coaches vatten daarom hun traject aan met het opmaken van een samenwerkingsovereenkomst:

“Bij de opstart van een begeleidingstraject maak ik steeds met het team een samenwerkingsovereenkomst op waarin we samen de doelstellingen formuleren waarrond we gaan werken. Deze doelstellingen vertalen en verfijnen we tijdens volgende contactmomenten in een ‘actieplan’. In dit plan worden de doelstellingen dan ook geëvalueerd op 4 domeinen: de kinderen, ouders, verantwoordelijke en kinderbegeleid(st)ers / onthaalouders. Dat actieplan gebruik ik als communicatie- en evaluatietool om samen met de verantwoordelijke aan de slag te gaan en regelmatig terug te koppelen. Op basis daarvan kijken we of er nog iets meer moet ondernomen worden of dat de doelstelling bereikt is. De opvanglocatie kan dit actieplan ook gebruiken bij zorginspectie om te illustreren waar ze aan werken. Voor mij als inclusiecoach is het een handig documentatie-instrument om de vinger aan de pols te houden en als naslagwerk bij het rapporteren.”

Vinger aan de pols

Het is ook belangrijk dat het proces van het traject goed wordt gedocumenteerd en niet enkel het resultaat, want dat vervliegt soms snel. Het proces maakt dikwijls de sleutels zichtbaar die leiden tot verandering. Dit helpt om als coach uit deze pionierservaringen te leren en aan expertiseopbouw te doen.

“Naast de vraag hoe er over het traject dat een team loopt naar de coach verslag wordt uitgebracht, is er ook de vraag hoe ik als coach het traject duidelijk in beeld houd voor de voorziening en voor mezelf.

Hoe zorg je ervoor dat de verantwoordelijke weet wat in jouw hoofd zit na een begeleidingsmoment en omgekeerd? Hoe toets ik af rond welke thema’s we gaan werken en hoe we dit kunnen aanpakken?”

Een van de inclusiecoaches vertelt dat ze, na een gesprek met verantwoordelijke, steeds een verslag opmaakt waarin staat wat de voorziening en de coach samen afgesproken hebben, waar ze aan gaan werken, de momenten dat er terug contact zal worden opgenomen en door wie.

Ze bezorgt dit dan per mail aan de verantwoordelijke en vraagt of ze als inclusiecoach het goed begrepen heeft. Dit is een moment van aftoetsen en tegelijk biedt het een houvast voor jou als coach.

Daarnaast kan je als inclusiecoach een intern verslagje voor jezelf bijhouden over de sfeer, mogelijke valkuilen ...

Een inclusiecoach geeft nog enkele **aandachtspunten** die de voortgang van een traject mee kunnen ondersteunen:

- *Na elk overleg, een overzicht van acties en wie wat opneemt bezorgen aan de verantwoordelijke en de kinderbegeleiders.*
- *Op het eind van een begeleidingsmoment een volgende afspraak vastleggen. Indien deze geannuleerd wordt, telefonisch contact opnemen. Polsen naar de reden, stand van zaken en een nieuw moment vastleggen.*
- *Bij elk begeleidingsmoment terugkomen op de actiepunten: hoe loopt het, wat gaat goed, wat verloopt moeilijker? Hoe kunnen we bijsturen?*
- *Deelnemers in een individueel traject uitnodigen voor de lerende netwerken.*
- *Zorgen dat je niet alleen de verantwoordelijke meehebt in je verhaal, maar ook de kinderbegeleiders. Dit biedt meer kansen om tot een duurzaam succesverhaal te komen.*

» **EVALUATIE BIJ AFRONDING VAN EEN TRAJECT**

Bij de afronding van een traject bouw je hiervoor als CIK-coach expliciet tijd in. Het samen terugblikken op de weg die het team of de onthaalouder heeft afgelegd, heeft een grote impact op hoe duurzaam dit inclusietraject zal doorwerken.

De inclusiecoach biedt kansen tot reflectie over de moeilijkheden onderweg en de geboekte successen en veranderingen die zich en cours de route installeerden. Op deze wijze worden de betrokken kinderbegeleiders en onthaalouders zich meer bewust van de impact die ze zelf hebben op het inclusieve werk en groeit het gevoel van eigenaarschap.

- » **EENS EEN TRAJECT AFGEROND, BLIJVEN HEEL WAT CIK-COACHES DE OPVANGLOCATIES VANAF DE ZIJLIJN OPVOLGEN.** Dat doen ze door nog eens langs te gaan bij de kinderopvanglocatie of door via telefonisch contact te luisteren of alles vlot verloopt, of er nog (bijkomende) vragen of nieuwe uitdagingen zijn. Vanuit de kinderopvang zelf zal men minder vaak het initiatief nemen om een update te geven na afronding van het traject. Het initiatief voor opvolging ligt dus bij de inclusiecoach. Enkele inclusiecoaches benadrukken dat ze een gelopen traject, ook al is voor iedereen duidelijk dat alle initiële vragen werden beantwoord, nooit nadrukkelijk afsluiten. Dit is een bewuste keuze om steeds de lijn tussen opvanglocatie en inclusiecoach open te houden in hun verdere zoektocht. Inclusie blijft immers een *ongoing* proces. Het gebeurt ook heel regelmatig dat verantwoordelijken van opvanglocaties waar je een individueel inclusief traject mee had, naderhand aansluiten bij het lerend netwerk in de zorgregio. Ideaal dus om de vinger aan de pols te houden én om de ervaringen vanuit het individueel traject mee te nemen in de uitwisseling met de andere voorzieningen.

3.3. Essentiële basisvoorwaarden

Basiskwaliteit

Voldoende basiskwaliteit is van groot belang. Kinderen met specifieke ondersteuningsbehoefte zijn de kanaries die de mankementen in de werking blootleggen.

Een inclusieve werking steunt op een kwaliteitsvolle basiswerking. Indien dit fundament ontbreekt, dient eerst hierop ingezet te worden (zie p. 6: Driehoek visie op inclusie en diversiteit).

Veel inclusiecoaches geven aan dat werken aan de basiskwaliteit vaak de allereerste noodzakelijke stappen zijn die ze samen met de opvanglocatie nemen.

Start van het traject: onderhandelen van een wederzijds engagement

Na het kennismaken en verkennen van de vraag van het team, legt de CIK-coach een eerste voorstel van trajectplan voor en wordt naar een gedragen engagement voor deze werkwijze gezocht.

Het onderhandelen van een wederzijds engagement met de verantwoordelijke en het team / de onthaalouder is een belangrijke stap in het aan te vatten traject. Het geeft extra gewicht aan het belang van inclusief werken. Het zorgt op termijn voor een grotere betrokkenheid en eigenaarschap bij de veranderingen / vernieuwingen die het team / de onthaalouder zal opzetten.

We spreken hier inderdaad van onderhandelen: dat wil zeggen dat iedereen betrokken wordt bij het aangaan van een engagement op maat van het team binnen die bepaalde locatie.

Sommige inclusiecoaches vragen de kinderopvang bij het eerste kennismakingsgesprek een 'overeenkomst' te ondertekenen waarin iedereen het engagement opneemt om minstens drie keer samen te komen.

Andere inclusiecoaches leggen het aantal contacten niet op voorhand vast, maar wijzen de kinderopvang er wel op dat er idealiter meerdere contacten zijn die het mogelijk maken om dieper in te gaan op zaken die tijdens de eerste bespreking werden aangehaald, om dingen te laten bezinken, om acties te ondernemen en vervolgens beter terug te koppelen.

Het opstellen van een samenwerkingsovereenkomst tussen kinderopvanglocatie en het CIK schept helderheid voor het bepalen van de doelstellingen voor het traject en geeft richting en zicht op de timing van de te nemen stappen. Je kan er ook naar teruggrijpen bij het terugkoppelen en monitoren, bij personeelwissels of in het geval het enthousiasme wat begint te tanen.

De rol van een verantwoordelijke bij het (mee) ondersteunen en begeleiden van kinderbegeleiders / onthaalouders inzake inclusie kan nauwelijks worden overschat! Verantwoordelijken zijn een essentiële schakel in het team van kinderbegeleiders en in de begeleiding van onthaalouders. Zij vervullen in de meeste gevallen de rol van pedagogisch coach. Daarom dient de inclusiecoach initiatieven te bedenken en strategieën te hanteren die verantwoordelijken versterken in hun coachende vaardigheden op vlak van inclusie.

Teamreflectie

De kinderopvanglocatie dient voldoende tijd vrij te maken om in team over inclusief werken na te denken. Kindvrije uren blijven ook hier een groot pijnpunt. Het tijdsgebrek wordt door de kinderopvang (zowel baby's en peuters, groeps- en gezinsopvang als BKO) als een knelpunt beschouwd dat we vaak kunnen terugleiden tot de noodzaak van een goede basisstructuur waarin kinderopvang voldoende tijd en ruimte krijgt om de kwaliteit van de opvang te versterken, de draagkracht en veiligheid van iedereen te vrijwaren en te kunnen groeien in hun inclusieve werking.

Een duurzaam traject op maat en toch planmatig wordt gekenmerkt door een duidelijk zicht op de casusvraag en situatie, biedt mogelijkheden om rond inclusieve visie te werken, acties te ondernemen en faciliteert een terugkoppeling met het team / de onthaalouder achteraf. De inclusiecoach dient hiertoe de aanvangspositie goed in kaart te brengen en het begeleidingsproces samen met de opvanglocatie zorgvuldig te documenteren. Deze documentatie maakt ook de stappen zichtbaar die medewerkers zetten op hun pad naar verdere inclusie. Dit werkt versterkend voor hun professionaliteit.

3.4. Kinderopvangorganisaties begeleiden in een lerend netwerk

Naast de individuele ondersteuningstrajecten, nodig je als CIK-coach ook kinderopvanglocaties uit om deel te nemen aan een lerend netwerk. Zo breng je verschillende opvanglocaties samen rond een gedeelde zorg of gedeeld thema. De methodiek van lerende netwerken heeft een sterke gerichtheid op leren van de praktijk van *peers* uit verschillende contexten. Er is ruimte om de verhalen van collega's uit die andere contexten kritisch te bevragen waardoor zij gewaardeerd, versterkt en geïnspireerd worden. Tegelijkertijd werken deze geëxperimenteerde praktijken aanstekelijk voor de eigen werking om deze opnieuw te vertalen in kwaliteitsverbeteringsacties binnen de eigen organisatie. Op deze manier worden de leereffecten op individueel- en organisatieniveau vergroot.

Iedereen actief betrokken bij het proces van leren en verbetering van de pedagogische praktijk: van individueel leren naar organisatieleren en vice versa

Deelname aan het lerend netwerk is een vrijwillige keuze van de medewerkers. Tegelijkertijd worden de deelnemers actief gestimuleerd en ondersteund om hun eigen collega's te betrekken bij het hele proces. Het lerend netwerk is meer dan een leertraject tussen individuele deelnemers. De coach bouwt het collegiaal leermoment zo op dat de individuele leerervaringen teruggekoppeld kunnen worden naar het eigen team en resulteren in acties op team- of organisatieniveau.

Competentieontwikkeling en kwaliteitsverbetering vragen een aanpak op langere termijn

Onderzoek naar de effectiviteit van opleiding en training toont telkens aan dat de effectiviteit samenhangt met de duur van de activiteiten. Korte of éénmalige training zijn minder effectief dan interventies die lopen gedurende een jaar en geïntegreerd zijn in de praktijk.

De deelname aan het lerend netwerk kan ook gecombineerd worden met coaching (individueel traject) van de deelnemende voorziening door de inclusiecoach.

De nodige structurele randvoorwaarden.

Ook bij lerende netwerken treffen we noodzakelijke randvoorwaarden aan om succesvol leren mogelijk te maken. Hoewel er slechts enkele medewerkers van een locatie deelnemen aan het lerend netwerk, dient de organisatie reflectietijd voor het team in te plannen. Tijdens deze momenten kan de deelnemer aan het lerend netwerk ervaringen uitwisselen met het eigen team en kunnen ze samen inspirerende praktijken vertalen naar de eigen context en praktijk. Beschikbaarheid van kindvrije uren, een degelijke leer en -overlegstructuur en -cultuur binnen de organisatie, gedeeld leiderschap in de organisatie ... zijn ook hier van cruciaal belang.

» EEN LEREND NETWERK OPSTARTEN

Hoe uitnodigen?

Veel inclusiecoaches maken hun plannen voor een lerend netwerk bekend op infosessies over de werking van het CIK, op het lokaal overleg, via het uitdelen / rondsturen van flyers en via het persoonlijk aanschrijven / aanspreken van de kinderopvanglocaties.

Bij de uitnodiging tot deelname aan een [lerend netwerk](#) is het belangrijk om helder te communiceren over jouw doelstellingen en over de werkwijze die je zal hanteren (themagericht, intervisie ...).

De inclusiecoach bepaalt de algemene doelstelling met achterliggende inclusievisie voor het lerend netwerk. Maar de deelnemers krijgen stem in het mee bepalen van de thema's en werkwijze tijdens de bijeenkomsten. Tijdens de eerste bijeenkomst peilt de inclusiecoach naar de motivatie en verwachtingen van de deelnemers en stelt zijn/haar werkwijze hierop af.

Wie wil je uitnodigen?

Herkenbaarheid voor deelnemers is zeer belangrijk. Uit ervaring blijkt dat het samenbrengen van medewerkers uit dezelfde soort opvang (groeps-, gezinsopvang, buitenschoolse) leidt tot een betere verbinding tussen de deelnemers en een makkelijkere overdracht van succesvolle praktijken. Indien de werkcontext te sterk verschilt, is het vaak moeilijk voor de deelnemers om dit naar de eigen werkvloer te hertalen.

Soms opteren coaches ervoor om twee lerende netwerken naast elkaar op te starten: een voor kinderbegeleiders en een voor verantwoordelijken. Lerende netwerken met verantwoordelijken zijn meestal makkelijker te organiseren, omdat de verantwoordelijken zich vaak op meerdere momenten kunnen vrijmaken. Nochtans biedt een combinatie verantwoordelijke – kinderbegeleider heel wat voordelen. Heel wat acties die teams overwegen, hebben vaak rechtstreeks te maken met aanpassingen in organisatiebeleid én met het dagelijks pedagogisch handelen. Daarom is het juist fijn om te kiezen voor een duo van kinderbegeleider en verantwoordelijke. Zij kunnen samen de inspirerende praktijken naar hun team overbrengen en de verantwoordelijke kan de nodige condities in de werkcontext mogelijk maken.

Als coach is het heel belangrijk om de deelnemers aan het lerend netwerk te ondersteunen met de nodige handvatten opdat zij, wat ze geleerd hebben, kunnen doorgeven aan de thuisblijvers.

Dat kan je in eerste instantie doen via een verslag van de bijeenkomst. Maar het meegeven van een kleine of iets grotere groepsopdracht met enkele helder geformuleerde vragen voor het team kan hier ook sterk toe bijdragen. (bv. leidraden *Kinderopvang en ouders: partners in opvoeding*) De [bespreking](#) van de opdrachten kan dan op de volgende bijeenkomst van het lerend netwerk opgenomen worden.

Met twee uitgebreide [illustraties](#) introduceren we jullie in het opstarten en organiseren van lerende netwerken en mogelijke hindernissen die zich en cours de route kunnen voordoen.

» EEN LEREND NETWERK LEVENDIG HOUDEN, HOE DOE JE DAT?

“Om verandering tot stand te brengen, probeer ik ook steeds een taak mee te geven zodat het niet louter een bijeenkomst rond een bepaald thema wordt, maar deelnemers uitdaagt om er actief met het team aan verder te werken. Die taak wordt dan teruggekoppeld op het lerend netwerk en met de deelnemers kritisch besproken. Ook de andere deelnemers leren hier veel uit.”

CIK-COACH

“Een goede en heldere verslaggeving is belangrijk als handvat om wat de deelnemer geleerd heeft, te kunnen doorgeven aan het eigen team.”

CIK-COACH

“Zoeken naar verbindende methodieken: bij het begin van elke sessie een verbindende opdracht of spel. In coronatijden was dat digitaal absoluut noodzakelijk, maar ook bij live bijeenkomsten is aandacht voor de ‘veiligheid’ en verbinding in de groep, zeer noodzakelijk. Op het einde van de sessie vooruitkijken naar de volgende: wat zijn de noden? Waar en wanneer komen we samen? Welke ondersteuning kunnen zij in tussentijd verwachten?”

CIK-COACH

“Ik heb twee lerende netwerken die al drie jaar lopen. En we gaan door. Alle deelnemers die gestart zijn toen, zijn er nog steeds. Ik denk dat het vooral erg belangrijk is dat je steeds vertrekt van waar deelnemers op botsen en dit in thema’s probeert te gieten waar zij zelf de meerwaarde van inzien. Thema’s worden dus door de groepsleden zelf aangebracht. Ik vertrek dus steeds van wat zij belangrijk vinden, zodat het echt van hen blijft. Hieraan koppel ik nieuwe informatie en inzichten, zodat ze in hun eigen praktijk verder aan de slag kunnen.”

CIK-COACH

Wat als er binnen een lerend netwerk verschillende snelheden zijn?

Soms heb je in een lerend netwerk een groep die de basis meeheeft, omdat ze reeds lang werken aan inclusieve opvang. Voor de ander is inclusieve opvang een nieuw gegeven. Zij zijn nog niet helemaal mee in het inclusieverhaal. Zijn er dan verschillende trajecten nodig? Start je een verdiepend netwerk op voor de groep die reeds langer aan inclusieve opvang werkt?

Je kan de verschillende groepen samenbrengen in één netwerk. Maar het is wel belangrijk dat het gebeuren voor beiden inspirerend werkt.

Eerder dan te focussen op resultaten, kan het voor de coach interessant zijn om uitgebreid aandacht te besteden aan participatie- en veranderingsstrategieën die alle deelnemers kunnen inzetten in hun eigen context. Het bespreken van hoe de deelnemer dit in eigen team heeft aangepakt, is waardevol voor alle participanten, los van het ‘inclusieniveau’ dat al behaald werd.

Deelnemers bepalen zélf wat ze uit het lerend netwerk willen halen en hoe ze daar met hun team aan willen werken. Dat zorgt voor een grotere betrokkenheid en eigenaarschap. Het is aan de inclusiecoach om dit zichtbaar en bespreekbaar te helpen maken in de groep.

» LEREND NETWERK VERSUS INDIVIDUEEL ONDERSTEUNINGSTRAJECT VAN EEN OPVANGLOCATIE

Een lerend netwerk is voor een coach interessant naar tijdsinvestering. Je bereikt meer locaties in een beperkte tijd. Het laat deelnemers en procesbegeleider toe nieuwe praktijken te ontdekken bij andere locaties, ervaringen te delen en elkaar hiermee te inspireren.

Sommige opvanglocaties starten in een lerend netwerk inclusie vanuit nieuwsgierigheid, om te onderzoeken wat inclusief werken voor hen zou kunnen betekenen en terzelfdertijd te leren van anderen hoe zij daar werk van maken. Eens van het inclusie-idee doordrongen, willen sommigen verdergaan en starten een individueel ondersteuningstraject op.

Maar het loopt vaak ook omgekeerd. Sommige opvanglocaties komen met een urgente vraag bij een inclusiecoach terecht en starten een individueel ondersteuningstraject op. Eens afgerond, blijven ze graag verderwerken en zich verder inspireren, en kiezen zij voor deelname aan een lerend netwerk om eigen ervaringen te toetsen en te delen met andere locaties.

Illustratie

Een verantwoordelijke (van verschillende kinderopvanglocaties) vraagt om ondersteuning bij een eetstoornis van een kind waar het team zich zorgen over maakt. Is er misschien meer aan de hand? Na over en weer mailen en een gesprek, buigt de CIK-coach de oorspronkelijke vraag "Kom kijken of er iets ernstig mis is met dit kind en communiceer met de ouders" om naar een coaching van het team in de communicatie met ouders en observatie van welbevinden en aanpakfactoren in de leefgroep.

Het team wordt begeleid om te observeren tijdens het middaggebeuren in de leefgroep. De coach reikt tools aan voor het gesprek met ouders. ([Gesprekswijzer](#), want taalprobleem, Leidraad inclusie Kinderdagverblijven (Stad Gent), het boek 'Liefde overdragen' (Paul Lemoine): hoe liefdevol reageren op een kind dat niet wil eten). Nadat het gesprek met de ouders heeft plaatsgevonden, neemt de coach terug contact op om te polsen hoe het is verlopen en te informeren naar hoe het gaat met het kind in de leefgroep.

Dat is het moment waarop de verantwoordelijke beslist dat ze graag wil instappen in het Lerend Netwerk Inclusie voor groepsopvang baby's en peuters.

3.5. Online ondersteunen en begeleiden

Live mensen ontmoeten en ondersteunen, dient altijd eerst overwogen te worden. Er gaat niets boven warm menselijk contact en het inzetten en ontvangen van zoveel mogelijk non-verbale signalen van mensen onderling om efficiënt te communiceren. Live heb je zoveel meer natuurlijke verbinding met mensen.

Maar soms dwingen omstandigheden ons om online oplossingen te zoeken:

- Tijdelijke maatregelen ter preventie van virusverspreiding (verplicht telewerk, code oranje in de kinderopvang, quarantaine of isolatie ...)
- Soms is digitaal overleg te verkiezen boven een live-bijeenkomst met maskers en 1,5 meter afstand tussen elke deelnemer. Als dan ook nog eens het venster openstaat (verluchting), dan heb je er nog wat straatlawaai bij. Verstaanbaarheid?
- Een ondersteuningsvraag noopt tot dringende actie, maar je zit in tijdsnood.
- Een lerend netwerk dient warm gehouden worden, het proces van de groep vraagt om regelmatige samenkomsten met voldoende aanwezigheden

Online begeleiden kan ook een vorm van diversiteit in ons aanbod betekenen. Er zijn mensen die zich best kunnen vinden in een onlinegesprek of -samenkomst. Voor sommigen verlaagt het beeldbellen misschien wel de drempel tijdens een eerste kennismaking.

Anderen geven aan dat ze beter kunnen volgen, het beter horen, achteraf nog kunnen terugvallen op de chat of een andere tool ...of dat ze zich online veiliger voelen in de groep.

Een inclusiecoach deelt haar ervaringen en aanbevelingen bij het bieden van online ondersteuning en begeleiding:

Algemeen aandachtspunt

Zet vóór om het even welk digitaal overleg je telefoon uit en schakel je mailbox uit, zodat je ten volle met je aandacht aanwezig bent tijdens het overleg. Als je toch gestoord wordt, door iets of iemand, kader dit dan even.

» INDIVIDUELE BEGELEIDING

- *Probeer eens een telefoongesprek te vervangen door een onlinegesprek, waarbij je elkaar kan zien (bv. via MS Teams). Stuur een vergaderlink. Het zit meteen in beide agenda's – dus ook een goeie reminder voor registratie achteraf, en je krijgt een verwittiging dat het gesprek eraan komt (als het een gepland gesprek was).*
- *Eerste gesprek? Vraag hoe het gaat vandaag, of de persoon gemakkelijk zit, ongestoord kan praten, jou goed kan horen en zien, al eens eerder met MS Teams heeft gebeld (bekijk het als 'binnenkomen', je kan bv. moeilijk een kopje koffie aanbieden om de sfeer warm te maken).*

- *Beluister eerst de ondersteuningsvraag. Stel vragen tot voor jou helemaal duidelijk is wat de persoon verwacht.*
- *Bereid je gesprek goed voor: zet de te bespreken punten op papier of in een digitaal document (je kan het document én MS Teams tegelijk naast elkaar op je scherm zien).*
- *Eindig met concrete afspraken: wanneer hoor / zie je elkaar terug? Wie doet wat en wanneer? Hoe gebeurt de verdere communicatie?*
- *Maak een verslagje en bekijk of je gesprekspartner daar ook wat aan heeft. Bezorg het dan ook snel erna.*
- *Voor voorbereiding en als leidraad van een opvolggesprek kan je op dit verslag terugvallen.*
- *Zorg dat je in een individueel traject de kansen tot live-ontmoeting niet onbenut laat: een combinatie van online en live-interventies kan zinvol zijn.*

Illustratie

Een verantwoordelijke van een buitenschoolse opvang wil graag wat informatie over de Prikkelkoffer: wat is het? Wat zit erin? Wat doen we ermee? Hoe kan ik de koffer ontlenen? Hoe regelen we dat?

Eerst gepolst vanwaar de vraag komt: kinderen met moeilijk gedrag. Verantwoordelijke zoekt naar manieren om het welbevinden van deze kinderen te verbeteren.

Delen van documenten: inhoud van de Prikkelkoffer + kort overzicht van de introductie. Interessant voor het team? Concrete afspraken gemaakt om de Prikkelkoffer te komen introduceren op de eerstvolgende teamvergadering. Ook verteld over apart materiaal dat onmiddellijk ter beschikking is (bv. oorbeschermers). Ondertussen heeft de verantwoordelijke er al extra gevraagd.

» **OVERLEG VAN OUDERS EN PROFESSIONALS SAMEN**

Stel dat je een digitaal overleg met ouders en met andere professionals (zoals, school, CLB, thuisbegeleiding, GIO-ondersteuner, Mentes-ondersteuner ...) wil organiseren:

- *Nodig ouders altijd mee uit!*
- *Als je de ouders nog niet kent, bel hen dan eerst even apart op, dan (her)kennen ze jou en/of je stem alvast. Leg kort de bedoeling van het gesprek uit. Of bereid het gesprek samen met de ouders voor.*
- *Toets bij het begin van het overleg af of alle deelnemers de vergaderruimte kennen (bv. gebruik micro, camera, geluid, achtergrond eventueel, delen van documenten en dat je altijd kunt terugkeren naar 'de gezichten', gebruik het handje en de chat ...) en of de internetverbinding stabiel is. Spreek af wat er gebeurt als iemand een stukje mist. Bijvoorbeeld iemand die samenvat in de chat.*
- *Ouders kunnen een goede reden hebben om (tijdelijk) hun camera uit te schakelen. Je kan dit voorzichtig bevragen, maar verplicht nooit om de camera aan te zetten.*
- *Start met een check-in en maak hier ook echt tijd voor (begin eventueel zelf om de toon te zetten): wie zit hier rond de tafel? Hoe gaat het ermee? Wat verwacht je van dit overleg?*
- *Non-verbale communicatie: hoe meer mensen er deelnemen aan de vergadering, hoe kleiner je in beeld bent. Maak dan je non-verbale communicatie wat groter, lach breder, knik harder ...*
- *Digitaal overleg kan zeer belastend zijn; zorg daarom voor voldoende pauze tussendoor. Zorg zelf voor een rustige achtergrond (visueel) en gebruik oortjes (auditief).*
- *Vermijd vakjargon en check af en toe of iedereen begrijpt waarover het gaat. Fronsende wenkbrauwen, een vragende blik of schuiven op de stoel, zijn minder zichtbaar in een digitaal overleg.*
- *Maak ruimte voor emotie, vraag hoe iets binnenkomt, hoe dit voelt. Neem emoties ook serieus en schrijf een reactie nooit af als 'te emotioneel' en 'niet rationeel'. Ook een schoolteam of andere actoren (jezelf inclusief) reageren soms vanuit emotie.*
- *Laat de ouder op voorhand weten dat hij/zij altijd iemand extra mag meebrengen die hem/haar ondersteunt (ter plaatse of ook online). Dit kan ook de buurvrouw of nonkel zijn.*
- *Ouders voelen soms niet de mogelijkheid om hun stem te laten horen tijdens een overleg. Door na elk besproken punt aan hen te vragen "Wat denk(en) jij/jullie?",*

versterk je hun stem. Laat ouders weten dat zij ook na het overleg nog hun bedenkingen kunnen delen en dat daar evengoed rekening mee wordt gehouden.

Dit zijn zowat de meest bruikbare tips, wat hertaald naar onze job, uit volgende [tool](#).

Illustratie

In samenwerking met G, de ondersteuner van Fiola vzw (thuisbegeleidingsdienst) en vertrouwenspersoon in het gezin, zoeken we twee snelle opvangplaatsjes voor een tweeling, waarvan een kind met een specifieke ondersteuningsbehoefte. We spreken digitaal af, aansluitend bij het huisbezoek waarop G, samen met de ouders, de tweeling heeft aangemeld bij verschillende voorzieningen (contactgegevens door CIK-coach aangereikt). We overlopen de verschillende opties en bespreken wat de ondersteuning door de inclusiecoach kan betekenen.

» **LEREND NETWERK INCLUSIE**

- *Toets bij het begin van de onlinebijeenkomst af of alle deelnemers de vergaderruimte kennen (bv. gebruik micro, camera, geluid, achtergrond eventueel, delen van documenten en dat je altijd kunt terugkeren naar 'de gezichten', gebruik het handje en de chat ...) en of de internetverbinding stabiel is. Spreek af wat er gebeurt als iemand een stukje mist. Bijvoorbeeld iemand die samenvat in de chat.*
- *Start met een check-in / opwarmer en maak hier ook echt tijd voor (begin eventueel zelf om de toon te zetten): wie zit hier rond de tafel? Hoe gaat het ermee? Wat verwacht je van dit overleg? Of zet meteen in op verbinding.*

Voorbeelden van leuke vragen:

- *Welk weertype stemt vandaag overeen met je gemoed?*
- *Wat vertellen de schoenen die je aanhebt vandaag over jou?*
- *Wat was jouw eerste gedachte toen je vanmorgen wakker werd?*
- *Je hebt vijf minuutjes om in de ruimte waar je bent een voorwerp te zoeken. Toon het ons: wat vertelt dit voorwerp over jou (als ouder, als verantwoordelijke, als onthaalouder, als begeleider ... eventueel al themagerelateerd)?*

Je kan ook een opdrachtje geven op voorhand:

- *Breng een voorwerp mee dat wat over jou vertelt (zie vraagjes hierboven).*
- *Kies een vergaderachtergrond die wat over jou vertelt.*
- *Maak een [Padlet](#). Vraag om er een kennismakingsvraag voor een andere deelnemer op te posten. Elke deelnemer mag bij het begin van de vergadering een vraag kiezen om te beantwoorden. Ondertussen hebben ze alvast kennigemaakt met Padlet en weet jij dat iedereen ermee overweg kan.*
- *Je kan ook enkele foto's / beelden zoeken die met 'inclusie' kunnen geassocieerd worden. Je zet ze na elkaar in een PowerPointpresentatie en je vraagt aan de deelnemers welk beeld het best aansluit bij hun visie op inclusie en waarom. (Niet alleen als starter te gebruiken – je kan er ook een volledige onlinesessie aan ophangen.)*

- *Non-verbale communicatie: hoe meer mensen er deelnemen aan de vergadering, hoe kleiner je in beeld bent. Maak dan je non-verbale communicatie wat groter, lach breder, knik harder ...*
- *Digitaal overleg kan zeer belastend zijn; zorg daarom voor voldoende pauze tussendoor. Zorg zelf voor een rustige achtergrond (visueel) en gebruik oortjes (auditief).*
- *Bereid het lerend netwerk goed voor. Het werkt goed als je de opeenvolgende stappen en al een aantal reflectievragen op papier bij je hebt liggen. Zet er ook een timing op. Als je de begeleiding met twee doet, spreek dan op voorhand goed af wie wat doet en wanneer. (voorbeeld: Voorbereiding LNW Inclusie buitenschoolse opvang van CIK Aalst en CIK Gent Thema: [Moeilijke gesprekken met ouders](#)).*
- *Interessante tools en methodieken:*
 - Digitale 'prikborden': Padlet en Jamboard zijn zeer gebruiksvriendelijk.*
 - *Padlet kan je een aantal keren gratis gebruiken, nadien is het betalend. Maar je kan een [Padlet](#) altijd aanpassen en meerdere keren gebruiken.*
 - *[Jamboard](#) is gratis (wel minder mooi, maar het werkt).*
 - *In MS Teams heb je ook een whiteboard ter beschikking. Dit kan je ook als prikbord gebruiken. Dit is handig om te brainstormen of om bedenktijd te geven. Of huiswerk vooraf of achteraf.*
 - *Breakout rooms in MS Teams: erg handig om een tijdje in kleine groepjes te werken; je kan zelf op bezoek in elk groepje (bv. Opdracht begrepen? Hoe vordert de opdracht? Zijn jullie klaar?). Je kan willekeurig of gericht verdelen. Je kan iedereen terugroepen naar de 'grote zaal'.*

Algemeen

Probeer in één sessie verschillende methodieken te gebruiken. Zo hou je de aandacht goed vast! Je maakt er een speels en interactief geheel van. Test alles vooraf uit, met een collega of met een tweede computer in huis (ik stuurde de vergaderlink naar mijn privé-mailadres en pc in een andere ruimte van het huis, om uit te proberen).

- Een PowerPointpresentatie deel je best in presentatiemodus.
Voorwaarde: de PowerPoint is geüpload in MS Teams. Wist je dat de deelnemers zelf de slides kunnen vergroten (ctrl+scroll), kunnen vooruitkijken (tenzij jij dat verhindert) en de besturing kunnen overnemen om zelf hun eigen slides te becommentariëren?
- Maak samen met alle deelnemers een PowerPointpresentatie.
Dit werkte goed: thema Kindvolgsystemen ([LNW Inclusie KDV CIK Gent](#))
Alle deelnemers stuurden vooraf hun slides om hun eigen kindvolgsysteem voor te stellen. Ze gaven hierbij antwoord op volgende vragen (in de uitnodiging)
- zie voorbereiding.
- Verslag: een brainstorm in Padlet kan je als pdf bewaren en doorsturen naar de deelnemers als verslag. Zo hebben jullie samen het verslag geschreven. (Zie voorbeeld: [LNW Inclusie Buitenschoolse opvang CIK Aalst en CIK Gent 'Moeilijke gesprekken met ouders.'](#))

WAAR VINDT DE COACH STEUN?

Iedere inclusiecoach ontwikkelt een eigen stijl op vlak van bekendmaking en ondersteuning, hanteert 'eigen' begeleidingsmethodieken, zet meer of minder in op lerende netwerken ...

Zij maken individuele keuzes die gebaseerd zijn op hun ervaring van wat wel/niet aanslaat bij de kinderopvang in het eigen werkingsgebied en hetgeen dat voor hen het meest efficiënt is.

De inclusiecoaches zien zichzelf als verbinder tussen de kinderopvang en ouders, maar ook tussen kinderopvang, ouders en het ondersteuningslandschap. Het bieden van inspiratie, het aanzetten tot reflectie, het stimuleren van oplossingsgericht denken, het versterken van teams, het enthousiasmeren van kinderbegeleiders of het motiveren om vol te houden in moeilijke situaties, het aanreiken van handvatten ... zijn allemaal beschrijvingen om hun rol als inclusiecoach te vatten. Dit is slechts een greep uit de brede waaier aan facetten die door ieder van de inclusiecoaches wordt toegekend aan hun rol.

Waar vind je als inclusiecoach zelf ondersteuning om al deze bordjes draaiende te houden? Veel coaches wijzen op het belang van een eigen klankbord: iemand die hen prikkelt om zichzelf in vraag te stellen of om samen te reflecteren. Sommige inclusiecoaches vinden dit bij elkaar, omdat de omstandigheden hen toelaten makkelijk samen te werken. Anderen vinden feedback bij hun 'buddy', iemand die door het centrum inclusieve kinderopvang als vast aanspreekpunt werd aangeduid.

1/. CIK als organisatie en buddy

*'Belang van een buddy
die mij het gevoel geeft
dat ik er niet alleen voor sta.'*

*'Een buddy in huis.
Iemand die onmiddellijk
beschikbaar is
als klankbord'.*

*'Mijn buddy is mijn diensthoofd.
Hiermee heb ik tweewekelijks
overleg wat voor mij een heel
grote meerwaarde heeft. In dit
overleg kan ik ook sparren rond
individuele ondersteunings-
trajecten of rond hoe bepaalde
zaken aanpakken als ik zelf
vast zit.'*

Inclusiecoaches moeten blijvend kunnen groeien in hun rol. Dit vereist dat hiervoor binnen hun opdracht expliciet voldoende tijd wordt voorzien om zichzelf verder te verdiepen in de materie door bv. een vorming te volgen, zichzelf verder in te lezen, intervisie

Het Centrum Inclusieve Kinderopvang heeft de verantwoordelijkheid om de inclusiecoach een lerend klimaat te bieden waarin deze de tijd vindt om kennis en competenties te verdiepen.

Maar op zijn minst even belangrijk is de ondersteuning die een inclusiecoach mag verwachten van een buddy in het CIK. Deze kan de coach op twee manieren ondersteunen. Hij/zij kan als **klankbord** fungeren waar de inclusiecoach terecht kan voor feedback en reflectie op het eigen handelen. Maar de buddy is ook een **bondgenoot** voor de coach in het realiseren en opvolgen van de inclusieve werking en visie binnen en buiten het CIK.

2/. Intervisiegroep met en steun van collega- inclusiecoaches

Terugkomdagen bij Opgroeien

Gezien er tot hiertoe nog niet zoveel CIK-coaches zijn, is samenkomen in een intervisiegroep goed voor het gevoel om tot een professionele groep te behoren en om een identiteit als inclusiecoach op te bouwen. Opgroeien organiseert daartoe twee terugkomdagen per jaar.

Tijdens deze ontmoetingen kunnen inclusiecoaches veel van elkaar leren bij het bespreken van cases en elkaar inspireren met nieuwe methodieken, maar ook informatie en kennis met elkaar delen en samen reflecteren op hun eigen handelen.

Voor beginnende inclusiecoaches is het een veilige plek waar ze met veel vragen terecht kunnen bij hun collega's 'oude rotten'. Er kan een meterschap opgezet worden om hen te ondersteunen bij hun start.

'Provinciaal overleg met andere inclusiecoaches biedt je de kans om je vragen direct te stellen waardoor je je goed ondersteund voelt.'

'Overleg met verschillende inclusiecoaches, luisteren hoe andere collega's het aanpakken ... dat vind ik ondersteunend.'

Regionale samenwerking

“Tussen Mol en Geel bestaat er een intense samenwerking. Wij organiseren samen lerende netwerken voor baby’s en peuters en voor IBO’s. Wij bereiden de bijeenkomsten gezamenlijk voor en ervaren dat beiden als zeer inspirerend en verrijkend. We doen de lerende netwerken samen waardoor taken verdeeld worden en onze expertise ook verruimd kan worden. Een groot voordeel van onze samenwerking is onze expertise. Ik met veel expertise in de IBO-wereld en Eefje vanuit baby’s en peuters. Zo organiseren we al 3 jaar twee lerende netwerken voor de IBO’s en starten we eind deze maand een nieuw lerend netwerk voor baby’s en peuters.”

*CIK West (Roeselare, Kortrijk, Brugge):
“We komen op regelmatige basis samen. Vroeger was dit vier keer per jaar, telkens bij een andere collega. Momenteel werken we samen een vorming uit, dus zien we elkaar met iets meer regelmaat. Voor mijzelf heeft dit een heel grote meerwaarde. Ik heb heel veel geleerd van mijn collega-inclusiecoaches (en leer uiteraard nog altijd bij) en ik neem regelmatig contact op als ik een vraag heb. Je kan inderdaad ook terugvallen op je buddy, maar een collega-inclusiecoach weet beter hoe het er in de praktijk aan toegaat. Momenteel werken we een vorming uit rond dimensie 6 van MeMoQ. Dit zal er ook voor zorgen dat inclusie nog meer mogelijk wordt en dat opvangvoorzieningen hier ook nog meer gaan over nadenken. Het is een zeer grote meerwaarde om dit samen uit te werken (ideeën aftoetsen, andere kijk op bepaalde dingen ...)”*

De CIK van Oost-Vlaanderen organiseren ook hun samenwerking provinciaal. Daar nemen ze tijd om elkaar te ondersteunen en om zich gezamenlijk naar externe partners te profileren.

CIK Genk en Hasselt hebben samen een eigen lerend netwerk opgestart.

3/. Externe organisaties als bondgenoten

[PINKO West-Vlaanderen](#) heeft ook een Teams-groep. Deze heeft een grote toegankelijkheid voor de leden. Collega’s van externe organisaties zijn hiermee gemakkelijk bereikbaar. Je kan snel iets vragen via de chat. Zij hebben mappen met gedeelde documenten en folders. Ze komen vier keer per jaar samen voor een fysiek overlegmoment met een goed voorbereide agenda.

Doel

Uitwerken en afstemmen van gemeenschappelijke vragen binnen de provincie. Projecten waar ze gemeenschappelijk kunnen aan samenwerken. Intervisie voor casussen waarin ze vastzitten.

